

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic-literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 16.

Apare la 1 și 15 ale fiă-cărei luni.

Tomul I.

Dinaintea Griviței.

Novelă istorică de VIRGILIU ONITIU.

(Fine).

X.

Érăș firul istoric.

În ziua de 11 Septembrie, a doua și după evenimentele povestite mai sus, pe la 10 ore dimineața începu focul de artilerie ce avea să pregătească lupta. La 2 $\frac{1}{2}$ ore divizia a IV-a se pune în mișcare. Batalionul al doilea de vânători condus de maiorul Candiano-Popescu s'a desfășurat în linia de tiralori. Colona principală fu condusă de locotenent-colonel Voinescu. După 20 de minute o ploaie de șrapnele și de glonțe cade pe colona de atac. Pe la 3 $\frac{1}{2}$ era incinsă lupta pe întreaga linie. Lupta era crâncenă. Din primele linii soseau neîntrerupt răniți, dintre cari mulți își aduceau chiar armele cu sine. Voinescu și perde calul și conduce pedestru. Impușcăturile erau atât de dese încât nu se mai puteau distinge intervalurile, era un durduit neîntrerupt, Turcii apăraseră Grivița cu tenacitate admirabilă, însă trupele române înaintau fără a fi sguđuite. Începuse a inopta, dar lupta se continua. Anghelescu trimite la flancul drept o secțiune de artilerie care bombardază Grivița și Bucova, ceea ce incuragază trupele române și mai mult. Cu o tenacitate și cu un curaj admirabil atacă pozițiile inamice din nou. Cu un „urra“ puternic, ce străbătu noaptea cea rece și ploioasă, se repediră rămășițele din al doilea batalion de vânători și din regimentul al doilea de dorobanți. Încă odată șueră glonțele peste capetele trupeii ostenite, dar colonele înainteză ne-

clintite peste cadavrele camaradilor căduți și la orele 6 și 5 minute seara Turcii au fost respinși desevârșit din fortul Grivița, care fu ocupată îndată de trupele regimentului al cincelea de linie și al patruspredecelea de dorobanți. Bravii vânători cuceriră un drapel, ér cele lalte trupe cuceriră patru tunuri.

Succesul zilei a fost cucerirea redutei Nr. 1, ce era de mare însemnătate.

Ce făcură însă prietini nostrii cei doi, Iosif Dorca și Valeriu Micoră în decursul acestui timp.

Ei, după cum scim, făceau parte din regimentul al trei-spre-decelea de dorobanți, care în acea zi forma o parte din rezervă.

Valeriu și cu Iosif așteptaseră din minută în minută, de la deschiderea focului, că dór, dór și regimentul lor va fi comandat la atac. Însă oră de oră trecu, fără ca să le fi venit ordinul mult dorit. Mai ales Valeriu suferea chinuri nespuse. A vedea dinaintea sa activitatea măreță, lupta eroică, și a fi silit să stea zmirna, pe când în sufletul său ardea un foc consumător, care-l mâna înainte. Era momente unde ar fi voit să răcnescă de glurere, dar o privire asupra lui Iosif, care și el era destul de nerăbdător, îi impunea cumpătare. Într-o așteptare inebunitore li trecu timpul.

Cătră seară se lăți svomul că Grivița ar fi căduț în mâinile Românilor, și că regimentul al trei-spre-decelea de dorobanți ar fi destinat pentru a forma o parte din garnisona ei.

Acéstă scire mîhni puțin pe Iosif, ér lui Valeriu i fu bine venită.

Iosif sê mîhni fiind-că nu-i sê dase ocasiune de a lua parte la cucerirea aceluî fort, dar nu numai atît, punêndu-sê acolo in garnisonă li sê lua prilejul de a mai excela in vr'o altă luptă.

Valeriu insê îș dîse:

„Bine-i și așa, voi avea prilej mâne ca sê esecut intențiunea mea, ér decă nu, apoi sê va găsi vr'o ocasiune, ca sâ mor.

Cuceritoriî Griviței pe lîngă vitejiă, avuseră încă și noroc, căci, prin o dispozițiune neexplicată încă, sê scosese chiar in aceiaș dî o parte dintre apăratoriî acelei redute, și sê dirigeseră, la alte puncte atacate de trupele rusesci.

Era de mare insemnătate păstrarea acestei cuceriri, de acea Româniî n'au dormit tótă nópcea, temêndu-sê cu drept cuvênt, că Turciî scoși sê vor ralia, sê vor impreuna cu acci dintre camaradiî lor, care fuseseră dirigați in altă parte și vor reocupa pozițiunile luate de Româniî.

Acéstă temere nu fu deșartă.

Pe la cincî ore dimineța, a doua dî, Turciî năvăliră asupra Griviței. După o luptă de două ore Româniî fură siliți a părăsi reduta.

Mare era ciuda bieților soldați, vedêndu-sê respinși din pozițiunile ocupate.

Insê in acel moment suprem sê dovedi buna dispozițiune luată de comandantiî românî.

Regimentul al 13-lea de dorobanți, remas in rezervă, remas decî intact, intră in acțiune.

Inainte băieți!

Valeriu și cu Iosif erau in șirurile prime, erau din aceia care deteră piept cu dușmanul.

Valeriu devansase colóna sa cu mai mulți pași, Iosif îi călea in urmă.

Glónțele Turcilor șuerau peste capetele lor.

„Étă-l afurisitul de căne, turcul in uniformă de dorobanț“ strigă Iosif cătră Valeriu.

„Îl ved, îl ved!“ respunse Valeriu cu o bucuriă nebună, „stă lîngă acel ofițer turcesc, care dă mereu la comande“. Apoi adaoșe in sine „de bună sémă este stăpênu-sêu, este Muzur. De m'ar sluji norocul, numai astă dată de m'ar sluji norocul.“

XI.

Deslegarea.

„Ghiauri pezevenchi!“ sbiera comandantul turcesc, vedênd că Româniî inaintéază neclintiți, și simțind, că trupele sale incep deja să șovăieșcă.

Ocupat cu grijea pentru executarea comandelor sale date, ofițerul turcesc nu luase in sémă, că doi dorobanți românî, Valeriu și Iosif sê apropiaseră deja atît de el, încât nu sê mai potea feri de armele lor.

Iosif străpunsse pe turcul dorobanț, ér Valeriu ridicase arma sa pentru a ataca pe ofițer.

— Ghiaur pezevenchiu — răcni comandantul ferindu-sê de lovitura lui Valeriu. Cum sê trase inapoi, sê impededă peste un cadavru și cădu la pămênt.

Valeriu sări ca un tigru asupra lui, și aruncând pușca sa cât colea, îl cuprinse cu amêndouê mânilor.

Muzur effendi, căci ofițerul turc era in adevêr el, ghîfăia și nu era in stare să sê scape de imbrățoșarea puternică a lui Valeriu.

— Incóce Iosife, ajută-mi să legăm pe acest păgân.

Iosif sări cătră locul invălmășelei, veniră încă și alți soldați românî, Muzur fu legat.

Ofițerul trupei gratulă pe Valeriu de fapta sa vitéză.

— Te vei întórce din acest harț cu „virtutea militară“ decorațiunea bine meritată.

„Cu mai mult, Domnule ofițer, cu mai mult așa sper dela Dumneșeu“ rêsponse Valeriu.

— Bine, fiă chiar steaua României cu crucea St-lui Gheorghe impreună, — observă ofițerul.

„Nu-i vorbă de cavaleriî, Domnule ofițer, ci de altceva. —

— Inainte băieți — dîse acum ofițerul, — după ce vom fi curățit locul de păgâni, vom putea să stăm la vorbă.

„Numai atît să-mi permiteți, Domnule ofițer“, dîse Valeriu, „că să nu mă deslipesse de lîngă prisionieriul meu, până ce nu va fi vizitat“.

— Conces prietine — respunse ofițerul și merse inainte.

— Ce ai frate cu acest păgân — îl întrebă Iosif.

„Ce am?“ dîse Valeriu serbătoreșce, „vei vedea tu numai de cât — Efendi“, dîse el acum cătră Turc, „adusu-ț'a, servul têu, cela de colea in uniforma noastră, pe care l'a doborit amicul meu, vr'o scrisóre din lagărul nostru“.

— Adus, afurisită să fi fost cu acela impreună, care a scris-o! — exclamă Muzur.

„De ce Muzur effendi“ întrebă Valeriu.

— Îl cumosci pe nume? — dîse Iosif cu mirare.

— De ce! — respunse Muzur, — fiind-că acea scrisóre m'a înșelat, de m'am dus cu o parte a trupelor mele, ca sê apăr altă redută, și in lipsa mea s'a cucerit Grivița, care n'ar fi căduț nici odată, decă aș fi remas aici! —

„Bravo, bravo, trăieșcă doctorul Dorca“ strigă Valeriu bătênd din palmi.

— Ai nebunit frate? — exclamă Iosif uimit de vorbele amicului sêu.

„N'am nebunit, nu! află intimplarea minunată, și-mi vei da și tu in glasul meu de bucurie.

Valeriu sê apucă de-i povesti lui Iosif in grabă decursul cercetărei in care sê descoperise, că medicul misterios era chiar tatăl lui, care scăpase ca prin o minune din naufragiu, și care era p'aci p'aci să péră de mórtea rușinóșă de trădător, decă pronia ceréșcă nu l'ar fi pus in stare, a dovedi prin insăș gura

vrășmașului, că doctorul Dorca, departe de a aduce vr'un rău armatei românești prin corespondința sa suspectă, contribuise din contră în mod decisiv la cucerirea Griviței.

Acest lucru să și dovede, nu numai din spusele fragmentare ale lui Muzur, ci și din epistola trimisă acestuia de doctorul Dorca, care epistolă se găsi încă asupra lui Muzur.

Doctorul Dorca prin acea epistolă îi da Turcului tocmai informațiuni contrare adevărului, și mai cu seamă îi spunea, că Românii hotărâseră a se retrage de la cooperarea cu Rușii, dându-i sfatul amical, ca să aibă grijă de a merge întru ajutor la acea redută, care va fi atacată de ruși, că-că ei, pentru onoarea țilei onomastice a împăratului lor, erau siliți să săvârșescă cu ori ce preț o ispravă, ér Românii, chiar de ar coopera în acea țî, o va face numai de silă, deci n'are cea mai mică cauză pentru a se teme de ei.

— Tilharul, cum m'a înșelat, cum mi-a răsplătit bunătățile mele — exclamă Muzur, care era de față când se ceti această epistolă dinaintea mai multor ofițeri, chemați de Valeriu anume, ca să servescă de martori în favorul doctorului Dorca.

Chiar în aceiaș țî tatăl lui Iosif fu redat libertății, regăsind de o dată totă fericirea, pe care o plânse ca perdută timp de șespre-dece ani.

XII.

Era ca vr'o doue septemâni, după căderea Plevni. Totă România serbase cu anima plină de bucurie isbânde de armelor românești. Nici vechia capitală a Moldovii, orașul Iași nu rămăsese înapoi în expresiunea veseliei sale.

Domna Dorca având sciri bune de la Iosif, întrevăduse pentru prima oră, după ani îndelungați, o rață de fericire. Ea și cu fiă-sa Maria și cu amica acesteia Eufrosina erau împreunate împrejurul mesei, în odăița pe care o cunoscem, și conversau, ca și atunci când li făcuserăm cunoștința, despre rebel. Deosebirea între atunci și acum era, că atunci erau cu inimile oprimate de temeri surde, cu toate că persoanele pentru care se temeau erau încă lângă ele; astăzi însă se bucurau de fala națională și erau mândre, că și ai lor avuseră parte activă la ea.

— Nu știu ce-a fi mamă, în vine mereu să cânt — observă Maria cu un aer radios.

„Dar și mie“ adăogă Eufrosina.

— Nici eu nu-mi aduc a minte să mă fi simțit vr'o dată atât de fericită, — țise Domna Dorca.

„Dovada cea mai bună că suntem bune patriote“ rîse Maria.

— Cunoșc izvorul patriotismului nostru și stîlpîi pe care se rezămă — obiectă Domna Dorca, — nu știu decât patriotismul nostru ar fi tot atât de mare, decât am fi aușit vr'un rău despre Iosif și despre Valeriu Micoră. —

„Nu cobi mamă dragă,“ exclamă Maria puțin cam serioasă.

În acest moment cineva bătă la ușa.

— Intrați — țise Domna Dorca.

Ușa se deschise și dete intrare d-lui Brănescu, tutorului care denegase d-nei Dorca dreptul de a se numi fata boerului Mărescu. Acest om nu călcăse nici o dată peste pragul ușei sale, aparițiunea sa, fu deci o întâmplare din cele mai neașteptate pentru dînsa.

— Ce să fie asta — întrebă în sine d-na Dorca cam alarmată de visita neașteptată.

„Ved că nu vè puteți explica venirea mea“ începutu Brănescu după ce salutase societatea și ocupase un loc lângă stăpîna casei, „vè mirați vedîndu-mă la d-vostră, dar mai tare vè veți mira, aflînd pentru ce am venit.“

— În adevăr — rîspuse d-na Dorca, — nici când nu m'aș fi gîndit, că vei osteni vr'o dată pînă la noi.

„Apoi de“ continuă Brănescu, „omeni suntem și creștini, și când recunoscem greșelele noastre ne pocăim.“

— Eu domnule — obiectă d-na Dorca, — n'am nici o cauză pentru a mă pocăi. —

„Nici nu e vorba de d-ta, ci de mine,“ rîspuse Brănescu.

— De d-ta! — exclamă ca dintr'o singură gură toate trei damele.

„Să vede că și domniilor“ țise acum Brănescu arătînd spre Maria și Eufrosina, „sunt inițiate în secretele familiare și că aceste sunt cunoscute de domniilor. Fetele d-tale? — întrebă incheiînd.

— Maria este fîca mea — țise domna Dorca — ér Eufrosina este amica sinceră a casei mele, singura, care cu toate nenorocirile noastre nu ne-a părăsit. —

„Așa dar voi vorbi dinaintea domniilor fără sfielă.“

— Vè rog domnule. —

„Ei bine, prin nisce împrejurări foarte minunate m'am convins că d-ta domna mea, esci în adevăr feta boerului Mărescu și vin ca prin predarea acestor hărții, să te restituiesc în toate drepturile d-tale. Îm pare rău că din o greșelă mare țî-am pricinuit atâți mari de ani o viață amarită, sper însă, că acum în era de fericire, care țî se deschide, vei uita de toate.“

Le țise, depuse un pachet de hărții și dispăru.

Damele erau ca din cer picate, uimite, nu sciau ce se eugete despre vorbele, despre purtarea acestui om.

Nedumerirea lor nu dură mult. Peste puțin se deschise crăș ușa și dete intrare lui Iosif, lui Valeriu și încă unui necunoscut, unui bărbat serios, înaintat în vîrstă.

Este de lipsă să vè mai spunem că streinul nu era strein, ci era doctorul Dorca, care sosind la Iași cercetase mai întăiu pe Brănescu, îi arătase dovedile, îl silise să mîrgă în persoană ca să restituie neves-

tei sale drepturile ei și venise acum cu fiu-său și cu amicul acestuia Valeriu Micórá, pentru a reintra în sênul familiei sale de care un destin fatal îl ținuse depărtat timp de șesespzece ani.

Nu suntem în stare a vă descrie scena de întâlnire între soț și soție, între tată și fiică.

Potem încheia, lectorul va ști, și fără ca să-i mai spunem, că peste puțin se serbă o cununie de trei părechî.

Trei părechî! Bine diceți, lectorul pôte ști numai de doue părechî, adică de Iosif cu Eufrosina și de Valeriu cu Maria, care să fiă a treia? Ei bine, domnul și dómna Dorca, găsiră cu cale, implinindu-se tocmai 25 de ani de la prima lor cununie ca să reînnoiască prin binecuvântarea preotului, legătura lor conjugală, intreruptă timp atât de îndelungat.

Să li urăm fericire desevêșită și netulburată!

(Fine).

Jean Jacques Rousseau.

Acest filosof și mare scriitor fu născut în 28 Iunie 1712 la Genève în Helveția. Tată-său era ceasornicar. Circumstările cele simple ale familiei, precum și spiritul republican al vieții de stat a produs asupra lui niște impresiuni, care se pot urmări peste tot decursul vieții sale. Tinerețele sale fură foarte furtunose și pré bogate în întreprinderi de tot felul. Mai întâiu a fost copist la un avocat, apoi ucenic la un gravor, care-l maltrată, astfel în cât fugi de la el la un preot catolic; acesta i dete o recomandațiune cătră o damă bogată în Ancey, care-l luă sub scutul ei și-l decise a trece la catolicism. Il trimiseră în o monăstire din Turin, dar fiindcă nu-i se impliniră promisiunile făcute, fugi și de acolo și merse ca lacheu la o contesă, fu însă silit de a părăsi postul său pentru un mic furt, ce comise. Nu putem să-l însoțim pe toate căile sale; se întorșe la prima sa protectore și rămase la dēnsa timp de opt ani, până se desfăcu și acea relațiune. În 1741 veni la Paris și intră în decursul proximilor ani cu diferiți enciclopediști în relațiune. Cu ocaziunea petrecerei la Diderot recunosc contrastul între starea sa și între împrejurările existente și începu a duce o viață retrasă, care-l desbină cu totă lumea. Dómna d'Epinaș i oferi spre recreațiunea sa lăcaș în eremitagiul ei liniștit, ceia ce și primi cu plăcere. Acolo începu romanul său „La nouvelle Héloïse” și încă vr'o câteva alte scrieri, pe care le ceti Dómnei d'Epinaș, care era foarte spirituală. Din nefericire această episodă agreabilă a vieții și a muncii sale fu numai de scurtă durată, căci Rousseau se desbină cu Dómna d'Epinaș și prin urmare și cu enciclopediștii. Diferite scrieri înmulțiră sfada, și după aparițiunea romanului „Emil” se ridică o furtună cumplită în contra lui Rousseau.

Urmărit din partea parlamentului, merse în 1762 în Helveția, la Motiers-Travers, de unde-l isgoni plebea. După ce o păți în mai multe locuri tot astfel merse în 1766 în Englitera, rămase acolo un an, apoi se întorșe éráș în Franța, unde prințul Conte i dete un asil la una din moștile sale. Dar nici aici nu o duse mult timp, merse éráș la Paris unde își câștigă cu greu hrana vieții prin copiere de note. În urma unei invitațiuni din partea marchisului de Girardin ocupă o locuință în castelul Ermenonville; aici a murit în 2 Iulie 1778. Este de prisos ca să mai pomenim despre contrastul între viața lui Rousseau și aceia a celor mai însemnați dintre contemporanii săi; el era fiul poporului; necondus de nici o creștere regulată, fu silit să-și potolască setea sa de știință și cultură sub lupte grele ale vieții, însuflețit de un dor de neatîrnare desevêșită,

a fost adese-orî silit a servi în durul sens al cuvântului. Vêdu cumcă nu-s în stare a fericii pe om acele comori ale științei, după care rîvnise el, dar nici a-l face mai bun și mai nobil; resimțea în sine o ură cumplită în contra unei societăți și în contra unui stat, care punea pretutindenî în catene spiritul propășitor; cu un suflet ferbinte, lipsit de fericire și de libertate, avea un dor necurmat de amēndoue, căci în ele vedea singurile mijloce, care ar potea să mântuiască omenimea întregă de apăsare. Vêdēnd că împrejurările existente, așa precum erau destinate prin cultura indivișilor și a popórelor, îl opresc de atingerea acestei ținte, fu silit să se lupte în contra pedecelor. El însă nu era numai destructorul instituțiunelor celor vechi ci în sufletul său se născu și crescú încetul cu încetul idealul unei noue ordine a lumii, în care credea a vedea mântuirea omenimei. Rousseau s'a dezvoltat în deplină contradicțiune cu vederile timpului, și éta fermentul, care ne explică influința sa adēncă asupra generațiunei mai june. Nu numai în Franca dar și în Germania simțul a fost mult timp încatenat și începu a se descepta cu încetul — mai curēnd în Germania de cât în Franca, dar nimen n'a aflat pentru primul timp de furtună o formulă mai invăpăitoare de cât »ci-vele de la Genève,“ care a știut să evalueze puterea inimii, ca cea mai nedestructibilă putere a naturii celei mai intime din om. Ceia ce scriau cei l'alți, era productul capului, operile sale însă se născuseră în elanul însuflețit al inimii și sunt tot de-a-una acolo mai mari, unde a desconsiderat orî ce tradițiune, urmând numai și numai impulsului intern; acolo cuvântul erupe din suflet ca un riu arđetor, acolo conține un ce profetic, ceia ce s'ar căuta în dar la cei l'alți contemporani ai săi.

În anul 1749 Academia de la Dijon publicase un concurs pentru deslegarea cestiunei: „Restabilirea științelor și a artelor, contribuitu-a la curățirea moralei?” Rousseau a primit cel dintăiu premiu. Concepțiunea sa era diametral opusă opiniunii dominante. Lucrarea sa de mult, deja și-a perdit valórea, este plină de păreri false, nu-i bine aședată, dar cu toate acestea viețuiește în ea un spirit, care ne face să simțim, cumcă aici a intrat în luptă o natură nouă, independentă cu opiniunile timpului. Autorul se încercă a proba, cumcă științele și artele ar fi stricat caracterul ómenilor, că prin ele s'ar fi subminat fericirea lor. Sublimitatea și talentul s'ar stima din partea lumii cu mult mai mult de cât virtutea și faptele nobile. Frumósele arte neproductive și erudițiunea pe-

dantică nu ar fi în stare ca să mulțămescă omenimea cea flămândă; scăparea ar fi numai în reîntorcerea la o stare curată naturală, atunci va veni un veac de aur.

Dar mai departe s'au dus Rousseau în o a doua scriere premiată, în cercetarea: »despre începutul și despre cauzele neegalității între oameni« (1753). Aici s'au luptat pentru ideea cu totul chimerică despre egalitatea completă între oameni și dezvoltă părerea, că neegalitatea s'ar fi provocat numai prin deturnarea de la natură și prin instituțiile arbitrare ale statului și ale societății. Prima supoziție, în contradicție eclatantă cu istoria, și cu legile perfecționării naturale, se explică prin împrejurările dominante. Acolo unde cultura a progresat până la un grad de supraperfecționare, tot de-a-una s'a

manifestat dorul de împrejurări mai simple; în literatură această dispoziție conduce mai tot de-a-una, cum am putut vedea în literatura clasică, la idilă, dar și la visuri sociale. Un vis este și descrierea lui Rousseau ce o face despre starea originară a omeniei. Acest punct de plecare explică cum s'a putut ca Rousseau să descrie nașterea societății în o manieră destul de arbitrară. El introduce explicațiile sale despre deturnarea de la starea naturală cu următoarele cuvinte:

„Cel dintâiu, care a împrăjmuit o bucată de pământ, și care a îndrăznit a dice: acest pământ este proprietatea mea — și care a găsit oameni, destui de proști pentru a crede acesta, a fost adevăratul întemeietor al societății civile. De câte crime și războaie, de câtă miserie și grozăvie ar fi putut feri acela pe întregul neam omenesc, care nimicind gardul de împrejmuire și astupând gropile, ar fi spus: »Păziți-vă de a da ascultare acestui înșelător; veți fi perduți, decât veți uita, că fructul este pentru toți, iar pământul pentru nimeni.« Cu ideea proprietății ar fi venit și sclăvia; cultura agrului și a minelor ar fi produs neegalitatea. Și pe temelia acestei neegalități s'au ridicat într'un comun acord al tuturor, prima societate civică, care avu catene pentru cel slab și care dăde drepturi numai putintelui și egoistului. Astfel s'au perdu dreptul natural și în locu-i veni un drept artificial; cel natural ar fi rămas numai ca un ideal în sufletele unor oameni. Cu încetul s'au format apoi guvernele, chemate pentru a scuti libertatea, dar în curând dominațiunea deveni ereditară asprindu-se astfel starea nenaturală, căci puterea legală s'au prefăcu în o putere arbitrară. Proprietatea fondase separațiunea între sărac și bogat, între tare și slab, acum însă s'au născu contrastul între domn și sclav. Domnul n'are altă

lege decât arbirul său și pasiunea sa, se susține prin forță — și astfel forța devine unicul mijloc legitim pentru a rupe siluirea impusă. Statul așa precum s'a format el, a devenit un rău necesar, însă totuși este un rău; mulțamește numai un mic număr de oameni și face pe majoritate, ca să sufere de cele mai necesare, suprimă pe cei slabi, eță pentru ce oamenii cer tot mai tare ca să se reîntorcă la starea naturală, întru cât va fi acesta cu puțință.

Aceste idei nu erau cu totul noi, dar forma, modul reprezentării era nou. Acei filosofi din Anglia și din Germania, care dezvoltaseră aproape aceleași idei, fuseseră mai înainte de toate oameni erudiți și propuseră materia în tonul domol al cercetării, Rousseau însă se luptă pentru aceste idei cu focul pasionat al naturii sale, ajutat de un spirit democratic, care tocmai pe timpul despotismului trebuia să fiă de un efect puternic asupra tuturor adversarilor ai formelor de stat dominante.

Dacă în aceste două scrieri preponderă spiritul negațiunii, apoi în alte două se manifestă stăruința de a pune în locul formelor vechi alte noi și pozitive, acestea sunt: »Emile ou l'Éducation« (1762) și contractul social (1762).

Opul întâiu numit este un manual de educație investit în formă de roman; Goethe l'a numit »evangelia naturală a educației.« Este obiectul unei istorii al pedagogiei de a statori adevărată valoare a acestui op; căci numai o asemenea istorie poate descrie cât era de artificială și nesănătoasă și cât era de neglijată educațiunea prin acele timpuri. Numai astfel vom putea înțelege însemnătatea ce-și dobândi »E-

mile.« În contra metodei obișnuite, care perfecționa numai memoria și instinctul, dar nimica originalitatea vieții simțuale, se încercă Rousseau a statori sistemul său în o formă mai inteligibilă ca cum ar fi fost cu puțință prin un tractat. Nici aici Rousseau n'a creat ceva nou, căci multe din ideile sale fuseseră deja exprimate de alții înainte sa, dar maniera sa era originală. El fu cel dintâiu care puse întreaga instrucțiune în legătură cu intuițiunea senzuală, urcându-se de aici la mai înalte, și încercându-se de a descepa simțirea, de a spori iubirea către natură. Copilul să nu se crească unilateral pentru o carieră determinată, ci să se descepe toate puterile sale spirituale, pentru ca să se formeze curat esența umanitară; memoria să nu se împovăreze cu idei streine, ci să aducă propria sa gândire la cunoștința sa, pentru ca să se învețe de a eugela și a simți și a să feri de tradițiune. Dar și pentru

CARMEN SYLVA.

educațiunea trupescă Rousseau aduce alte modele, cerând cu tot adinsul ca să se desvolte dispozițiunile trupesci, și să se ducă o viață naturală. El așază și simțul familiei și religiozitatea inimii, acesta din urmă în: „credeul unui preot savoiard.” Rousseau așază aici cu mare inspirațiune, dreptul liberului simț religios, care-și așază dreptul în contra celor reci de inimă ca și în contra celor ce cred în apocalipsie; el ataca dară deismul suprafițial și materialismul brut. Éta de ce s'a luptat pentru personalitatea lui Dumnezeu, pentru libertatea voinței și pentru nemortalitate; pentru înăscutul cuget moral ca fundamentul evlaviei; d'ăceia a fost contrarul apocalipsiei.

Svonul ce făcu „Emile” era în ambele castre egal de mare — ateistii își bătură joc de el, credincioșii îl condamnară; din ordinul parlamentul cartea se arse prin călău, autorul scăpă de închisore prin fugă.

„Emile” este una din acele cărți pe care nu le uită inima; ea avu o mare influință asupra desvoltării educațiunei.

„Contrat social ou principes du droit politique” exercită din contră o influință tot atât de mare asupra desvoltării politice. Multe din acele capacități, care a diregeat ca cărmuitorii

revoluțiunea franceză, au fost influințate de această carte, de și autorul ei nici nu presimțise urmările principiilor sale.

Unica scriere a lui Rousseau, care aparține pe deplin beletristicii este „la nouvelle Heloise” (1761). Titlul se referă la o relațiune foarte cunoscută pe atunci între Abalard și Heloise; eroina romanului Iulie, este ca și Heloise, eleva bărbatului, pe care-l iubesc. Partea primă a scrierei este atât în privința formei cât și a cuprinsului foarte atrăgătoare. Amantii își comunică în epistole întregul lor interior; tot ce poate mișca inimile june se exprimă aici în mod pre încântător; nemijlocirea și adevărul vieții sentimentale, dulceața simplă a limbajului fac din aceste părți ale romanului adevărate comore ale literaturii franceze. Pe lângă această iubirea cătră natură, care se manifestă mai pe fie-care pagină exercită o mare influință asupra cetitorilor tineri. Dar, durere, autorul a rupt unitatea cea frumoasă, făcând în partea a doua, din eroină, din sufletul frumos, cum se numesc în literatură, o femeie, ca cele lalte toate, ba încă mai pre jos de cât multe din ele.

A mai scris și nisce „confidențe” despre care nu avem să șicem nimic într'un jurnal de familie.

Noțiuni de estetică.

(Fine.)

Un nou șir de reflecțiuni decurge din acest paralelism între poezie și simțiment, indata ce privim partea lui negativă. Dacă este greu și de multe ori imposibil a analiza natura pozitivă a cerințelor poetice, este din contră mai ușor și mai sigur a arăta ceea ce este oprit în poezie, și aci estetica practică își implinesce misiunea ei mai folositoare.

Din acea că poezia, ca și pasiunea, măresce obiectul și se înalță într'o sferă mai distinsă, rezultă ex contrario, că ea trebuie să se ferescă de micșorare și de injosire.

Vorbind mai întâi de defectul micșorării, atingem o cestiune destul de importantă pentru poezia română actuală: cestiunea diminutivelor. Formele de substantive și adjective în ică, țică, șică, oară, etc., sunt astăzi viciul contagios de care sufer mai toate poeziile române. Câte scap din injosirea ideilor, mor de bôla diminutivelor. Fie-care poet crede, că nu este destul de poetic, de delicat, decât nu-și diminuează cuvintele, și acum am ajuns așa de departe, în cât cu greu se va mai afla vre o poezie română, care să nu fie băntuită de aceste forme de decadență limbistică.

O altă regulă relativă ce se poate învăța din același punct de asemenea între poezie și pasiune, este: ca poetul să nu-și injosescă obiectul. Dispozițiunea poetică se înalță peste sfera de toate dillele; poetul trebuie să o mențină la această înălțime și să nu o cobore într'o nivelă inferioară. Cea mai mare atențiune merită în această privință alegerea cuvintelor; un singur cuvânt comun este în stare a ucide totă impresiunea frumosului, și acesta cu drept: fiind-că o asemenea injosire din partea poetului probază, că era însuși lipsit de entuziasmul poetic pe care ar voi să-l descepte în noi. Si vis me flere, dolendum est primum ipse tibi, dice Horat în epistola sa cătră Pisoni.

Iubeam cu fragesime o jună pentru care
Viața mi-aș fi dat'o; dar vai! o am perdut!
Să fiu iubit de dânsa doream cu infocare,
Dar tot' a mea speranță ca vântul a perit.

O cât părea de dulce sublima-i sărutare
Eram nebun de dânsa, nu mințu, o am iubit, etc.

Mă costă c'am perdut'o, mă costă pân' la viață, etc.

Ce asunet mă stirnesce
În a nopții grea tăcere?
Mamă bună, én privesce
Cine alin' a mea durere? etc.

De când n'avui convenire
Cu tine, formosă qină,
Anima mea, de perire
Nu-mi resare qi senină.

Angerul vieții mele:
Tu ești frumosă deită!
Tu între supărări grele
Al meu liman, porumbiță!

Amorun' piept sbocotesce
Și poftesce doftorie,
Dar nimic nu-i folosesc
Făr' tu! — ori cine să vie.
etc.

Să înțelege de la sine, că injosirea este ceva relativ. Totul atârnă de la nivelul pe care te pui. Cutare cuvânt este permis într'o poezie populară, fiind-că acesta începe cu expresiuni ordinare și apoi se înalță în sfera poetică; pe când același cuvânt în mijlocul unei versificațiuni distinsă injosescă și ucide frumosul. Farmecul poeziilor populare e distanța re-

lativă între ideile de rënd, care servesc de fond, și între subita nobleță de simțiment, care străbate și se înalță peste dênsele. Din contră poeziile cele rele de salon au un fond de cuvinte alese, de simțiminte cu pretențiunea de a fi distinse, și deodată din înălțimea lor artificială te aruncă câte un cuvânt în injosirea de toate zilele, care acum îți pare indoit de comună.

Unei poezii populare îi este permis a țice:

Frunță verde de piper!
Dacă nu e un mister
Că ești Dumnezeu în cer,
Dă-mi și mie ce îți cer;
Că nu-ți cer vr'un lucru mare
Să-ți fie cu supărare,
Nici nu cer vr'o bogăție.
Ca să-ți fie cu mânie:
Ci-ți cer pe drăguța mea,
Care m'am iubit cu ea
Din vîrsta copilărească,
Din coliba părintescă.

Frunță verde florî de soc!
Bată-l crucea de noroc,
Că tot umblă în gropi dând
Și nu dă la toți pe rënd.
Unii cere bogăție,
El le dă drăguțe-o mie;
Unii cere florî de crinî,
El le dă mănunchi de spinî.
Nu mai e noroc în lume,
Și-a perdut și el de nume!

Dar unei poezii de salon nu-i e permis a se intitula „gêna de lacrimî“ și apoi a țice:

Gêna-mî de lacrimî e ca o salbă,
Arde-te-ar focul, demon spurcat! etc.

Séu cum țice altul:

Earăși am văcut-o, mare Dumnezeu!
Și ear în durere e sufletul meu.
Inima îmi arde, templele îmi bat,
Sufletul meu sbóră, parcă sunt turbat!

Sau cum țice Văcărescu:

Aidi, Române! căci e vreme
De când țera ta tot geme,
Suferind rușinî și gróze
Sub cumpîirea moltor lóze.
etc.

Dar la ultimul grad de injosire s'a coborît un scriitor, a cărui versuri cuprind exemple miraculoase pentru tot ce este neiertat în poezie. Trebuie să ne mărginim a estrage pentru casul nostru numai câteva rënduri din o baladă a sa, intitulată:

Triumful amorului.

În natura totă totul reposă,
Până și chiar gârta în albia sa:
Numai o copilă singură veghia
Și 'n tăcerea nopții astfel ea cânta:

Cântă, că este orfană și că numai prin onóre pôte să dobêndescă pe „Costică“.

Însé în feréstră bate óre care,
Numai decât Lisa suslă 'n luminare.
Tot intră 'n tăcere. Un glas mângăios
În lînseca nopții vibr'armonios:

— Eu sunt, Eliso, nu te speria,
Dar aprinde lampa, să vêd fața ta.
— A! tu ești, Costică? — Eu, ingerul meu,
Și aștept d'aséră sub balconul têu.
— Frumósă purtare! Bine șede, țeu!
Să șești totă nóptea sub balconul meu.
— Ci ia lasă gluma, dă-te iute jos,
Și dă-mî o guriță, angel radios!
— Să-ți dau o guriță, pe feréstră, eu?
Nu mă cunoscî încă, Domnișorul meu.
Eu îmi țiu parola pe care ți-am dat,
După cununie să-ți dau sărutat.
— Dar nici eu parola, Liso, n'am uitat,
Ci dă-mî o guriță, căci am inghețat.
etc.
— Dă-mî o sărutare, o Elisa mea,
Și îți jur, că mâne tu ești sóța mea!
— Fapte! fapte! fapte! căci de jurămênt
Și de vorbe grase prea sătulă sunt.
etc.
— Adio, Eliso! mă duc să mă 'nec...
— Adio! vești însé unde-i lacul sec...
etc. etc.

Resultatul este, că a două ți Costică se însóră cu Lisa.

Cine ar fi crețut, că asemenea platitudine de mahala să se imbrace vre o dată cu vestmêntul poeziei?

Și fiind-că am vorbit de „Costică“ și de „Lisa“, să mai considerăm un alt pericol de injosire al poeziei: numele proprii. În poeziile epice cu fundamentul istoric numele proprii sunt în mare parte impuse poetului; nu le pôte nici evita nici alege. Dar ele în asemenea casuri nu strică impresiunea poetică: faptul, că sunt istorice, le dă óre care nobleță de vechime și le ridică peste sfera comună. Însé în poezii lirice numele proprii sunt periculoase. Unele pot trece, d. e. Elena, pôte din amințirea antichității Grecesci, Maria, pôte din causă că este purtat de o ființă venerată a religiunii creștine etc. Dar cele mai multe injosesc poezia, aducênd lectorului mai întâi aminte cutare séu cutare persoană fórté prosaică și comună, care pórta același nume.

Dar de ce, fetiță,
Așa crudă ești,
De al têu Ioniță
Nu compățimesci?

Îmi țiceai odată, îmi aduc aminte,
Cu o voce dulce, ce mult mă 'ncânta:
Te iubesc, Costică, te iubesc ferbinte,
Și nu-ți cer nimica decât mâna ta!

Dómne cât e de frumósă
Lisișóra mea!
Și cât e de drăgostósă
Când mă uit la ea

Elisa s'ar puté țice, Lisișóra e cu neputință în poezie; c'est du style de femme de chambre.

Încă odată: poetul nu are să reproducă realitatea crudă; și decă pe amanta sa o chiamă în realitate Ioana séu Linișóra, atunci să-și păstreze numele pentru el, dar să nu-l pună în poezie, căci prin acésta și-o injosesc. De poet trebuie să se țică ceea ce țicea Schiller de amiciția junelui Piccolomini

Căci el sta lângă mine ca juneța mea
 Și din realitate îmi făcea un vis,
 Asupra tipelor palpabile
 A lucrurilor astei lumi vulgare
 Tinzând al aurorii magic vâl.
 De sufletul lui june luminate,
 Miracolose deveneu
 În ochii mei uimiți, figurele
 Banale, seci a le vieți.

Cea din urmă asemenare între pasiune și poezie ce ne am propus a analiza este dezvoltarea grabnică și crescândă spre culminațiunea finală, ce o au amândouă în comun.

Pasiunea este o stare abnormală a sufletului omenesc. Incordarea senzațiilor, prin care se caracterizează, nu poate dura mult fără a pune sufletul în pericol, și terminarea ei, în proporțiune cu natura acestui afect, constituie totdeauna o criză intelectuală și fizică, a cărei scară variază de la plâns până la nebunie. Șirul fenomenelor pasiunii nu este decât apropierea crescândă spre acea catastrofă.

Poesia ne prezintă aceeași însușire: și ea are necesitate de un punct de culminațiune, în care se concentrează ideile ei și pe lângă care toate celelalte expresiuni erau numai elemente preparatorii, oare cum grade de înălțare; și de sigur strofa, în care culminează poezia, este și cea dintâi, care s'a prezentat în fantasia poetului în momentul concepțiunii și pentru resărirea căreia poetul a compus pe celelalte; ea este esința, este înțelegerea poeziei și tot de odată măsura pentru efectul ce-l produce; de la ea atârână lungimea și scurtimea opului, de la ea și tonul, în care este conceput: atâtea strofe și acea colorare trebuie să aibă o poezie, câte și care se cer pentru ca strofa culminantă să ne facă impresiunea cea mai mare.

Recapitulând acum toate concluziunile, ce am încercat a le demonstra în disertațiunea de față, dobândim următoarele idei principale asupra poeziei:

Poesia cere ca o condițiune materială a existenței ei imaginii sensibile; iar condițiunea ei ideală sunt simțiminte și pasiuni.

Din condițiunea materială se explică determinarea cuvintelor, epitele, personificările și comparațiunile juste și noue, și tot de odată regula negativă, că poezia să se ferescă de noțiuni abstracte.

Din condițiunea ideală se explică mișcarea reprezentațiilor, mărirea obiectului și dezvoltarea gradată spre culminațiune, și tot de odată regula negativă, că poezia să se ferescă de obiecte a le simplei reflecțiuni.

Aceste adevăruri le am demonstrat, pe cât se poate demonstra o materie estetică, atât prin cercetări teoretice, cât și prin esperință din exemple.

Scopul lor nu este și nu poate fi de a produce poezii: nici odată estetica nu a creat frumosul, precum nici odată logica nu a creat adevărul. Dar scopul lor este de a ne feri de mediocritățile, care fără nici o chemare interioară pretind a fi poezii, și acest scop îl poate ajunge estetica. Căci asemenea discipline au două mari foloșe:

Ele îndemnă întâi pe acela, care are talentul înăscut, de a se perfecționa în arta sa, desceptându-i atențiunea la multe particularități importante, pe care altfel le ar fi trecut cu vederea;

Ele contribuie al doilea, a da publicului o măsură sigură pentru a distinge adevărul de eror și frumosul de urit.

În această din urmă privință ne a părut importantă pentru noi o cercetare critică asupra poeziei române. Căci mica noastră literatură poetică este în pericol de a confunda acea distingere elementară. Majoritatea poezilor români nu merită numele ce și-l usurpă: din producțiunile lor se vede numai o fantasmă secă de imagini originale și o inimă goală de simțiri adevărate, și mai bine le ar fi fost lor și noue, dacă nici odată nu ar fi luat péna în mână și ar fi lătit în public producțiunile lor nedemne de limbajul muselor. Căci dacă lipsa de orî ce literatură este unul din semnele de barbarie a popoarelor, o literatură falsă și urită este cel dintâi pas spre degradarea culturii începunde.

Aci devine prima datorie a științei de a se opune întru rului contagios. O critică serioasă trebuie să arete modelele bune câte au mai rămas și să le distingă de cele rele, și, curățind astfel literatura de abundența eroilor, să prepare junei generațiuni un câmp liber pentru îndreptare.

XXXII.

Dacă ni este permis a mai lua cuvântul în urma eminențului nostru estetic, vom mai adăuga din parte-ne încă vr'o câteva observări asupra poezii terminând astfel noțiunile de estetică.

Cine n'are sens dezvoltat pentru frumosul în general, nu poate simți ființa frumșetei poetice. Acela va accepta de la poezie numai ceea ce-l interesează pe dânsul. Astfel unul va căuta poezia fantastică, altul cea înțeleptă, altul cea neregulară, iar altul cea regulată și așa mai departe. Unul ține că valoarea unei poezii ar depinde de la vioiciunea expresiunii, altul de la forma poetică. O parte reclamă cea mai perfectă chiaritate iar cea laltă misticism. Cel spiritual, dar fără sentiment, prețuiesce compozițiunea poetică după inspirațiunile spirituale. Sentimentalul ascéptă, ca fie-ce poezie să-l induioșescă; fantastului i se face prosaic tot ce nu este bizar.

Frumșetea poetică să confundă adese-orî cu cea retorică. Dar prima stă în raport cu a doua nu numai ca independentul către subaltern, dar încă și ca perfectul către neperfect. Frumșetea retorică nu poate și nici nu trebuie să fiă o frumșeță perfectă; căci în retorica adevărată interesul estetic este pe deplin subordinat interesului teoretic și practic, frumșetea dar aici rămâne pe al doilea plan. Frumșetea retorică nu este alt nimic de cât chiaritatea, precisiunea, bunacuvință și vivacitatea expresiunii. La asta mai adăugăm eufonia retorică. Dar ceea ce desevêrșesce frumșetea retorică este pentru poezie numai o condițiune negativă.

Caracteristicul frumșetei poetice este universalitatea ei intelectuală. Domeniul poezii cuprinde tot ce să poate cugeta. De la cea mai extremă înălțime a meditațiunei poezia se coborâ până la cele mai simple sunuri naturale. Orî ce contemplațiune chiar și cea logică și matematică, poate investi o formă poetică. Metafizicul devine poet, dacă, ca Platon, crează în mod estetic un imperiu al ideilor.

Fizicul devine poet, dacă transferă propriul său simț de viață asupra naturii, dacă spune despre elemente, care se împreună, că se iubesc și să sărută, și dacă despre sôre și

planete, despre figurî organice și cristale vorbește ca de nise lucruri supuse legilor fizicale, reprezentându-le însă, ca și când ar viețui un spirit poetic în ele. Eță pentru ce poezia, ca o știință frumoasă s'a încopiat așa de des în o manieră neresonabilă cu știința, pe când alții a privit-o numai ca o transfigurare a adevărului teoretic și poetic. Sistemul de transfigurare s'a dezvoltat mai cu sémă în vécurile međe. Ea a dominat până în timpî din urmă în poetică, mai cu sémă când poeții au dorit să arete cât de folositoră pôte fi poezia, de ore ce pôte propune adevăruri folositoare în un mod atât de agreabil.

Nu putem repeți indetul canonul următor care nu este cunoscut mai cu sémă de publicul nostru român; nu este cunoscut căci ni s'a întemplat chiar noue adese-ori, ca criticii să întrebe despre una séu alta dintre producțiunile noastre: ce scop are? pentru ce militéză? La această întrebare trebuie răspuns cu canonul estetic: o operă de artă, prin urmare și o poeziă, să nu aibă nici un alt scop nemediat, de cât satisfacțiunea simțului estetic. Opu poetic care cuprinde mai puțină materie didactică, este adese ori tot o dată cel mai instructiv. Acolo unde prevaléză interesul teoretic, séu practic, séu chiar cel religios, acolo dispore frumșeța poetică.

Décă poezia ar fi în stare a supune și limba fără de care nu pôte nimic, a o supune dicem cu totul trebuinței estetice, atunci puterea ei ar fi aprópe nemărginită.

Poetul trebuie să stăpênescă limba ér nu limba pe poet. El însă nu va putea sé o stăpênescă până ce nu va fi deja bo-

gată în expresiuni și pusă în forme gramaticali. Atunci însă spiritul limbei pôte nu va mai fi spiritul séu, pôte nu va mai fi poetic. Décă poetul ar voi s'o reconstrueze cu totul, ar trebui să o nimicéscă mai întâiu. Nimen nu l'ar mai înțelege și la cele din urmă nu s'ar mai înțelege nici el pe sineși. Este dar o sörte fericită dar tot o dată casuală a poetului, décă pôte stăpêni o limbă, care deja este poetică. Cu cât va fi o limbă mai cultivată cu atât mai puțin sé pot repara prin o reformă poetică defectele ei învechite. Elini ai căror limbă de sine satisfăcea tóte cerințele poesiei mai avea încă imensul avantaju de a dispune de o limbă special poetică, care sé născuse în evul în care domnia lupta dialectelor și care prin simțul poetic al națiunei, și fără pretensiunile unui reformator, sé cultivase până la acel grad în care o găsi Sophocles. Elinul chiar décă auđia numai această limbă era îndată transportat în lumea poetică! Și noi românii ne aflăm tocmai în evul de luptă a dialectelor, décă va prevala simțul poetic înăscut fiecărui român, nesticat de cultura streină geniului séu, sé va forma la noi o limbă propriu đis poetică. Ea a început deja a sé forma. Eu cel puțin cetind limba ce scrie Alexandri și adeptii séi, care trăiesce și în cântecile poporului mé simț în dată transpus în lumea poetică. Eță pentru ce ori ce om cu simț adevărat poetic trebuie să fiă un adversar al puriștilor, cât în privința limbagiului poetic, și éță pentru ce am trebui să regretăm cu toții, décă această scólă ar isbuti de a sterge din consciința noastră, vechile expresiuni, adoptate de geniul limbei noastre.

(Fine.)

Colomba.

Novelă de Prosper Mérimée.
(Continuare),

Judele constată în adevăr, că lipsea o fóiă de lingă fóiă pe care stetea numele; dar tot odată observă, că mai multe foi erau rupte din portofoliu și să găsiră martori, care depuseră, că colonelul ar fi avut obiceiul de a rupe foi din portofoliu, pentru a-și aprinde țigara; era dar probabil, că va fi ars din eróre, foia pe care își însemnase adresa.

Colomba ținea una, că nu sé pôte, că primariul ar fi rupt fóiă, pe când țênuse portofoliul în păstrare.

Dar sé constată, că primariul n'ar fi fost în stare să citéscă, când i dete muierea Pietri portofoliul, căci era prea intuneric; apoi sé constată, că întorcându-se spre sat, nu sé oprise nicăiure pe drum, ci sé duse de-a dreptul la primărie, că dragonul gendarmeriei l'ar fi însoțit, și că acesta ar fi vedut cum ar fi aprins lampa sa, ar fi invêlit portofoliul și l'ar fi sigilat.

După ce-și făcuse dragonul depozitiunea sa, Colomba sé aruncă, ca eșită din fire, la picerile lui, și sé rugă de el, sé spuiă, pe consciința sa și pe tot ce i-ar fi mai scump, décă nu l'a lăsat vr'un moment măcar pe primar singur. Dragonul mișcat de exaltațiunea fetei, mărturisi, că ar fi adus din odaia laterală o bucătă mare de hărtie, că n'ar fi lipsit nici un minut, și că primariul ar fi vorbit într'una cu el, în acel timp

până când ar fi căutat acea hărtie. Afară de aceia afirmă încă odată, că la întórcerea sa portofoliul sângerat ar fi fost pe acelaș loc, unde fusese când eșise din odaia.

Domnul Barricini făcu depozitiunile sale în cea mai mare linisce; scusă atacurile domnișórei della Rebbia și era gata a sé justifica. Dovedi, că tótă séra ar fi fost în sat, că în momentul omorului, fiu-séu Vincentello, ar fi fost la el la primărie, în fine, că fiu-séu Orlanduccio ar fi avut friguri, și că în đisa điuă nu s'ar fi sculat din patul séu. Produse tóte puscile din casa sa, și dovedi, că nu s'ar fi impușcat de curênd cu nici una din ele. Mai adaose că ar fi înțeles îndată însemnătatea portofoliului, și că l'ar fi depus sigilat în mânilor adiunctului séu, fiind-că prevêduse, că va putea cădea în prepus, pentru dușmănia sa cu colonelul. Apoi mai reaminti, că Agostini ar fi amenințat cu mórtea pe acela care ar fi scris o epistolă în numele lui, și dete de a sé înțelege, că acest miserabil va fi omorit pe colonel, avênd prepusuri asupra lui pentru acea epistolă. În moravurile bandiților o resbunare sévêrșită din asemenea motiv nu era vr'un lucru nepomenit.

Cinci đile după mórtea colonelului della Rebbia banditul Agostini, fiind surprins prin un detașament de voltigeri, fu omorit după o luptă disperată. La el sé găsi o epistolă de la

Colomba, prin care-l ruga să declare, decă este vinovat s'eu nu de omorul colonelului. Să dicea că banditul n'ar fi dat nici un răspuns, dec'i lumea conchidea, că Agostini ar fi tăcut, fiind-că n'ar fi avut curagiul de a spune unei fete că a ucis pe tată-s'eu.

Persónele însă, care cunoscseau caracterul lui Agostini, diceau în taină, că, decă ar fi ucis pe colonel, s'ar fi mândrit în gura mare de acéstă faptă. Un alt bandit cu numele Brandolaccio trimise Colombi o declarațiune, prin care constata pe onórea sa nevinováția camaradului s'eu; dar unica dovadă pe care o avea era, că Agostini nu i-ar fi quis nici odată despre vr'un prepus în contra colonelului. Din astea tóte resulta că familia lui Barricini și el însuși nu mai fură molestați: judele de instrucțiune acoperi pe primar cu laude, și el coronă ținuta sa, renunțând la pretensiunile sale asupra părăului, pentru care se aflase în proces cu della Rebbia.

Colomba improvisă după obiceiul țerei o baladă dinaintea cadavrului tată-s'eu în prezența amicilor adunați, manifestând prin bocetul ei întréga ura ei în contra Barricinelor, îi acasă formal de ucigași, amenințându-i tot odată cu resbunarea fratelui ei. Acest bocet era balada devenită fórté populară pe care o cântase matelotul dinaintea domnișórei Lydia. Orso, aflând în Franța despre mórtea tată-s'eu, ceru concediu, dar nu-l căpetă. La început, după o scrisóre a soră-si, îi crequese pe Barricini de vinováți, dar după ce primise o copiă de pe actele de proces, se convinse, că banditul Agostini ar fi unicul vinovat, mai cu sémă, fiind-că și epistola judeului de instrucțiune exprima aceiaș opiniune. La câte trei luni i scria Colomba pentru ai repeta ceia ce numia ea doveđile ei. Aceste acúsări îi aprinseră fără de voie sângerle s'eu corsican, și adese ori era gata de a fi de părerea soră-si. Totuș însă i repeta în fie-care epistolă, că îngrijarea ei ar fi nefondată și că probele ei nu merită de a fi cređute. Ba chiar o opri de a-i mai scrie despre acéstă, însă în dar. Astfel trecură doi ani, după care fu pus în disponibilitate; acum se cugetă a-și reveđea patria, dar nu pentru a-și resbuna asupra acelor ómení pe care îi credea nevinováți, ci pentru a mărta pe soră-sa și a vinde moșióra sa, și a trăi apoi în Franța din venitul banilor.

VII.

Eiă că sosirea soră-si i revocase mai tare suvenirul casei sale părintesci, fiă că era puțin genat de manierile selbaticé și costumul ei, a doua zi Orso anunță planul s'eu, de a părăsi Ajaccio și de a se întórce la Pietranera. Dar făcu pe colonel să-i promită, că decă va merge la Bastia, să tragă la moșiá lui modestă și i promise din contră, că va avea vênat bogat de cerbi, fasaní și de porci selbatici.

În ajunul plecării sale Orso propuse de a face o pre-ambulare pe cóstele mării, în loc de a se duce la vênătoare.

Dând brațul domnișórei Lydia putu să conversese cu ea în tótă libertatea, căci Colomba rămăsese în oraș ér colonelul îi părăsea pe fie-care moment pentru a impușca păseri de mare spre cumplita mirare a trecătorilor, cari nu puteau înțelege cum se îndura cineva a prăpădi praful s'eu de pușcă cu asemenea vênat.

Apucară pe poteca care duce la capela grecóscă și de

unde este cea mai frumósă privelisce asupra mării. Dar ei nu aveau grijea priveliscei.

»Miss Lydia, quis Orso după o lungă tăcere, care începea a fi cam supărăciósă, fi sinceră, ce cređi de soră-mea.

— În place fórté bine, quis miss Nevil, mai bine de cât d-ta, adaose zimbînd, că este o adevérată corsicană. D-ta însă esci un selbatic pré civilisat.

»Pré civilisat? Ei bine de când am pus piciorul pe acéstă insulă, simțesc câte o dată, că mă fac érăș selbatic. O miă de gânduri grozave imi vin în cap și mă chinuesc. Simțesc necesitatea, să mă explic puțin cu d-ta, înainte de a mă duce în pustietatea mea.

— Trebuie să aibi curagiu domnul meu, privesce resignațiunea soréi d-tale, ea îți dá un exemplu.

„Ah, nu te înșela. Nu crede în resignațiunea ei, nu mi-a spus nici un cuvênt despre acéstă, dar în fie-care din privirile ei am cetit, ceia ce cere de la mine».

— Dară ce cere de la d-ta?

»O, nimic, vrea numai să încerc decă pușca tatălui d-tale să póte întrebuița tot atât de bine în contra ómenilor, ca și în contra vênatului».

— Ce ideiă! Poți d-ta presupune acéstă pe când măr-turisesci, că nu ți-a quis încă nimic? Asta-i grozav din partea d-tale! —

»Decă nu s'ar gândi la resbunare, n'ar fi vorbit îndată despre tatăl nostru, ceia ce a făcut însă. Ar fi pronunțat numele acelora, pe care, după părerea mea îi ține cu nedrept de ucigași lui, dar nu i-au pomenit de loc. Noi Corsicani, trebuie să scii, că suntem isteți. Soră-mea simte, că nu mă are încă în deplina ei putere și nu voiesce să mă sperie, până ce pot să-i scap. Numai după ce mă va fi dus la marginea prăpăstii, când im va ameti capul, atunci mă va impinge în jos.

Apoi Orso i spuse d-rei Lydia unele amenunturi despre mórtea tată-s'eu, și îi presentă doveđile, care erau de acord pentru ca Agostini să fiă privit ca ucigașul tatălui s'eu.

»Nimic, quis el, n'a potut convinge pe Colomba, asta am înțeles din ultima ei epistolă, ea a jurat mórte la Barricini, și — d-ra Nevil — vedí ce încredere am în d-ta, póte nici n'ar mai fi pe acéstă lume, decă prin un prejudeț, scu-sabil prin educațiunea ei selbatică, nu s'ar crede convinsă, că executarea resbunării să cuvine mie, capului familiei, și că onórea mea este angagiată la acéstă.

— Țeu, Domnule della Rebbia, — quis d-ra Nevil, calumniezi pe sora d-tale.

„Nu, n'ai quis chiar d-ta că este Corsicană, dec'i și ea are ideile celorlalți Corsicani. Scii de ce a fost eri atât de tristă?»

— Nu sciu, dar de la un timp încóce ești expus atacurilor unei posomoriri. În primele zile ale cunoscinței nóstre ai fost cu mult mai amabil.

„Eri din contră am fost mai vesel, mai fericit de cât ori când. D-ta ai fost atât de bună, atât de indulgentă față cu soră-mea. Noi, colonelul și eu mine, ne-am întors în corabiă. Scii, ce a quis unul din matelotí în limbajul s'eu pocit.

— Ai vênat multe păseri, Ors' Antonio, dar scii, că Orlanduccio Barricini este un vênător mai mare de cât d-ta.

— Ce gröză găsești în aceste cuvinte, dör nu pretinzi de a trece de cel mai bun vânător?

„Dar nu vești, că miserabilul n'a voit să ȳică alt nimic, de cât, că n'am curagiul să ucid pe Orlanduccio?»

— Sci, Domnule della Rebbia, că mă ingrozesci. Pare că aerul insulei d-vöstre nu produce numai friguri, dar te și inbunesce. Spre fericire o vom părăsi în curënd.

— Dar nici de cum până ce nu vești fi venit la Pietrănera. Ai promis-o soru-mi.

— Ei bine, decă nu ne-am ține de acéstă promisiune, ar trebui să ne acceptăm la vr'o rësbnare? —

»Sci ce ni-a povestit tatăl d-tale de ună-ȳi despre acei indiani, care-l amerință pe guvernorul insulei, că nu vor mânca, până vor muri de fόμε, decă nu li s'e va incuviința cererea.«

— Voesci să te omori prin fόμε? Asta n'o cred. N'ai mânca o ȳi, apoi ț-ar aduce mademoasela Colomba o mămăliguță atât de bună în cât ai renunța la planul d-tale.

„Esci crudelă cu glumele d-tale, domnișöră Nevil. Ar trebui să mă cruți. Vești, că sunt singur aici. N'aveam de cât pe d-ta, care să mă ferescă de căpiare, după cum ȳici d-ta. Erai ängerul meu păzitor, ér acum.

— Ér acum, — ȳise Miss Lidia cu ton serios, — pentru a sprijini rațiunea d-tale, ai onórea de bărbat și de soldat și adause, intorcëndu-se pentru a culege o flóre, — suvenirea ängerului d-tale păzitor, decă acéstă are vr'o valóre pentru d-ta.

„Ah miss, decă aș putea crede, că în adevër porți puțin interes pentru —

— Ascultă domnule della Rebbia, — ȳise miss Nevil puțin emoționată, — de óre ce esci un copil, te voi trata ca pe un copil. Când eram încă o fetiță mică, muma mea im dete o legătură de gât fromósă, pe care o cerusem cu insistență, ȳicëndu-mi tot o dată, că nu sciu încă franțuzesce. Legătura prin acéstă perdu pentru mine puțin din preț, să făcuse ca o muștrare de cuget, dar o purtai, și invétai franțuzesce. Vești acest inel, este o scarabeă egiptiană, care s'a găsit în o piramidă. Acest obiect curios, care pare a fi o butilcă, va să ȳică: viéța omenescă. În patria mea sunt ómeni, care țin ieroglifile de forte spirituale. Ceia ce urméză aici este un scut cu un braț, care ține o lancia, ceia ce însemneză: luptă, rësboiu. Impreunarea acestor doue simbole forméză dar devisa, pe care o găseșc de fôrte frumósă: Viéța este o luptă. Să nu-ți inchipuesci că sunt în stare a traduce ieroglifile. Un om invétat m'i-a explicat pe aceste. Poștim, it dăruesc scarabea mea. Când vei avea gânduri rele, uită-te la talismanul meu și spune cătră însuș d-ta: Trebuie să reeși ca invingător din lupta, pe care ni-o face pasiunile cele rele. Dar în fapt, nu țin cuvëntări rele?

„Mă voi gândi la d-ta, și-mi voi spune — —

— Spune-ți că ai o amică, care ar fi nefericită, decă te-ar vedea — spëndurat. Asta însă ar mihni și pe antecesori d-tale, pe domni caporali.

Cu aceste cuvinte slobozi rițënd brațul lui Orso și ȳise, alergând spre tată-sëu:

— Tată, lasă aceste păseri bătrêne și urite, și vin-o cu noi, ca să fantasăm în grota lui Napoleon.

VIII.

La o plecare este tot de-a-una un ce solemn, chiar decă ne despărțim pe timp scurt. Orso voia să plece des de dimineță și s'era-și luase adio de la miss Lidia, căci nu credea, că pentru hatirul lui va face o excepțiune de la obiceiul ei de a s'e scula târziu. Adiol lor fuseșc serios și greu. De când cu conversațiunea lor la țermurea mării Lidia s'e temea, că ar fi arétat un interes pré viu cătră Orso, ér lui Orso îi zăcea pe inimă tonul ei batjocoritor. Pentru câteva momente creșuse că ar fi descoperit în purtarea tinerei engleze o aplecare născëndă, dar acum indispus prin glumele ei, itș ȳicea, că în ochii ei n'ar fi de cât un simplu cunoscut, care va fi în curënd uitat. Mare fu deci mirarea sa, când, șeșënd cu colonelul la cafea, o vëdu pe miss Lidia intrând insoțită de soră-sa. S'e sculase la cincii ore; și pentru o engleză, mai cu sémă pentru miss Nevil, ostenela era destul de mare, pentru a trece de un semn de óre-care interes.

„Îm pare rêu«, ȳise Orso, „că te-ai ostenit așa de diminéță. De bună sémă te-a desceptat soră-mea, cu tóte că o oppisem, trebuie să fi fôrte supérată pe mine, și de bună sémă doresci să mă vești deja spëndurat«.

— Nu, ȳise miss Lydia incetinel și pe italianesce, de bună sémă, pentru ca să n'o audă tată-sëu. — Dar eri ai fost supérat pe mine pentru glumele mele nevinovate, și n'am voit să duci cu d-ta un suvenir rêu de la plecata d-tale servitöră. Ce ómeni grozavi sunteți voi corsicanii. Adio, la revedere, peste puțin, așa sper. — Și ea îi intinse mâna.

Orso nu scia să-i respundă de cât cu un suspin. Colomba să apropiă de el, it conduse la o ferestřă, și arătându-i ceva, ce ținea ascuns sub haina ei, vorbi câteva momente în taină cu el.

»Soră-mea«, ȳise Orso cătră miss Nevil, voiesce să-ți facă un dar curios, domnișöră. Noi corsicanii n'avem alt nimic de dăruit, de cât aplecările nóstre; dar pe acestea timpul le stinge. Soră-mea mi-a ȳis, că ai fi privit cu interes la acest pumnal. Este o vechiă ereditate al familiei. Este probabil că a fost atêrnat de brêul unuia dintre acei caporali, căroră am să mulțamesc onórea cunoscinței d-tale. Colomba it consideră așa de prețios, încât mi-a cerut permisiunea ca să it-l dăruescă; nu sciu decă mi-e ertat s'o fac, căci mi-e témă că-ți vei rîde de mine«.

— Acest pumnal este șarmant. — ȳise miss Lydia, — dar este o armă familiară, și nu pot să-l primesc. —

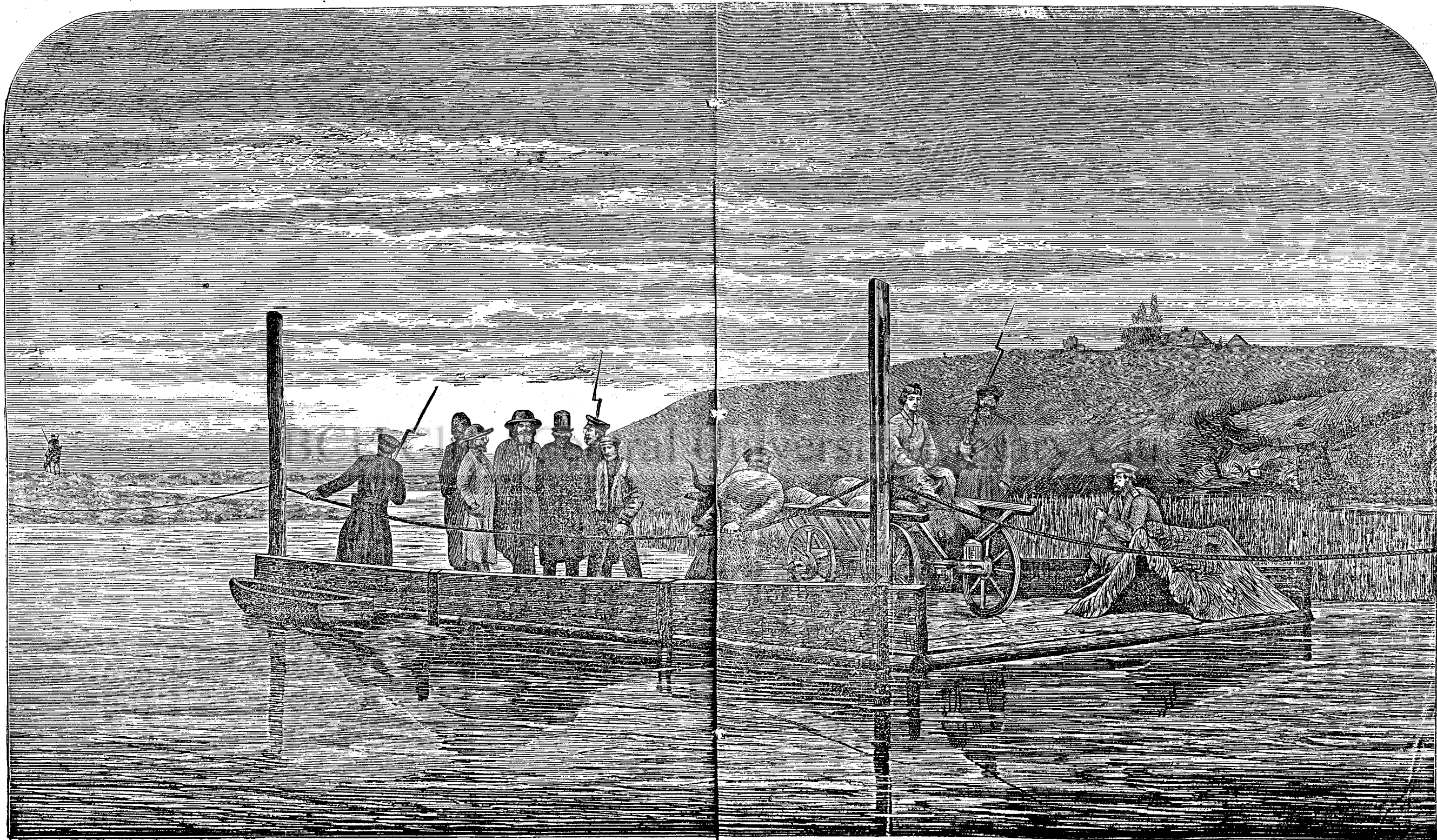
»Nu este pumnalul tatălui meu«, exclamă Colomba cu viociune, „Regele Teodor l'a dăruit unui consângean al mumei mele. Decă-l va primi mademoasela ni va face o mare bucurie«.

»Poștim, miss Lydia, nu respinge pumnalul unui rege: Pentru amator relicuile regelui Teodor sunt mai prețioșe de cât acelea ale unui monarc puternic. —

Ispita era mare, și miss Lydia vedea deja în fantasia ei efectul, pe care l'ar produce acéstă armă, decă ar zăcea pe una din mesele ei lustruite în odaia ei în piața St. James.

— Dar — ȳise ea luând pumnalul în mână, — nu îndrăznesc să te las ducëndu-te așa fără armă. —

„Fratele meu este cu mine, — respunse Colomba cu ton mëndru, — și avem puscii bune, pe care ni le-a dăruit tatăl d-tale. Orso, nu-i așa, că le-ai încercat cu glónțe?».

Deportațiunea niștilor la Siberia.

Miss Nevil opri pumnalul, și Colomba, pentru a se feri de primejdia împreună cu dăruirea unor arme tăietore, ceru un ban drept preț de vânzare.

În fine se preparară de pornire. Orso i strinse încă o dată mâna domnișoarei Nevil. Colomba o îmbrățișă și oferi apoi buzele ei de trandafir colonelului, care era cu totul minunat de această politeță corsicană. De la ferestra salonului miss Lydia vădu cum se urcară cei doi pe caii lor. Ochii Colombei luceau de o bucurie răutăcioasă, precum nu observase încă la ea. Această femeie jună, viguroasă, fanatică, în concepțiunea ei barbară a simțului de onoare, cu fruntea plină de mândrie cu surisul ei sardonice pe buze, trebuia să-i readucă a minți temerile lui Orso; în acest moment în care vedea cum duce cu sine pe junele înarmat și se părea că geniul său cel rău îl trage în prăpastie. Orso, deja călare, o observă, când își ridică capul în sus. El, său că găcise gândul ei, său că voia să-i dea un ultim adio, luă inelul egiptian, care era atârnat asupra peptului său, și-l puse pe buze. Miss Lydia părăsi ferestra, roșie în față, dar se întorse îndată și vădu cum grăbeau streinii pe caii lor cei mititei spre munți. O jumătate de oră în urmă colonelul îi aretă ei cu ochianul său, călărind de a lungul țărmurilor, și ea observă, că Orso întorcea foarte des capul său spre oraș. Apoi dispăru în dosul unei dumbrave. Miss Lydia examinându-se în oglinda ei, vădu că este palidă.

— Ce va fi gândind acest june despre mine, — dișe ea, — și eu ce gândesc despre el și de ce mă gândesc la el? — — — O cunoștință de călătorie... Ce perdusem în Corsica? — — — O, nu-l iubesc. Nu, nu; dar nici nu este cu putință. — — — Eu cumnata unei voceratrice, care poartă un pumnal mare? —

De-o dată observă, că ținea pumnalul regelui Teodor în mână și-l aruncă pe toaletă.

Colomba dansând în London! Pote că ar face furor. El mă iubesc, o știu de sigur. Este un erou de roman, a cărui cariera aventuroasă am întrerupt-o eu. — — — Dar ore avea el în adevăr intențiunea de a răsbuna pe tată-său în maniera corsicană? — — — Era așa ceva între un sălbatic și între un cavaler. — — — Am făcut din el un simplu cavaler, și încă un cavaler în costum corsican.

Să aruncă pe patul ei și voia să doarmă, dar nu putea, er noi ne vom feri a reproduce monologul ei, în care își dicea mai mult ca de o sută de ori, că domnul della Rebbia n'ar fi fost nici odată ceva pentru dânsa, că nu este nimic și că nu va fi nimic pentru dânsa.

IX.

Întru aceia Orso călărea cu soră-sa mai departe; mersul repede al cailor îi opri la început de a vorbi împreună, dar când suișul costis își sili a merge în pas, schimbară vr'o câteva cuvinte despre amicii pe cari îi părăsiră acum.

Colomba vorbea cu infocare despre frumsețea domnișoarei Nevil, de părul ei blondin, și de grația ei. Apoi întrebă, dacă colonelul ar fi atât de bogat, precum părea, și dacă miss Lydia ar fi unica sa fiică.

— Trebuie să fiă o partidă bună, — dișe ea. — Tată-său pare a avea multă amicitie către tine.

De ore ce Orso nu răspundea nimic, urmă ea a spune:

— Familia noastră a fost odinioară bogată, chiar și astăzi

este una din cele mai vădute în țară. Signorii, descendenții preținșilor nobili sunt toți bastarți. Adevărata nobleță se găsește numai în familiile caporalilor, er tu ști Orso, că te trag din primele familii de caporali. Eu în locul tău nu m'aș sfi și aș cere de la colonel pe miss Nevil în căsătorie. (Orso dete din umeri). Cu zestrea ei aș cumpăra pădurea de la Talsetta și vile care suut lângă moșia noastră; aș clădi o frumoasă casă de piatră, și aș derege turnul cel vestit de când cu Henric...

»Colombă ești o nebună«, dișe Orso.

— Tu ești un bărbat, Ors Antonio, și ști negreșit mai bine de cât o femeie ce ai de făcut. Dar totuș aș vrea să știu, ce ar putea să opună acest englez în contra unei alianțe cu noi. Sunt caporali în Englitera? — —

După un mers destul de lung fratele și sora vorbind astfel împreună sosiră într'un sat micuț, în apropiere de Bocognavo, unde se opriră de mâncară, și unde voiră să stea peste nopte la un amic al familiei lor. Acolo fură primiți cu aceea ospitalitate corsicană, pe care o pote aprețui numai acela, care a gustat-o. În ziua următoare gazda, care era un naș al domnei della Rebbia, îi însoți depărtare de un mil de la locuința sa.

— Vedeți această pădure și aceea dumbravă? — dișe el când se despărți, către Orso; un bărbat care ar fi comis vr'o nenorocire, ar putea să trăiească aici de cece ani în pace, fără ca să-l găsească gendarmii. Această dumbravă răspunde în pădurea de la Vizzavona, și cine are amici în Bocognavo și împrejur, nu duce lipsă de nimic. Ce pușcă bună mai ai, trebuie să mâne departe. Deu lui Dumnezeu, ce calibru! Cu asta să pote pușca ceva mai bun de cât porci. —

Orso răspunse cu sânge rece, că pușca sa ar fi englezescă și că ar mâna departe. Se îmbrățoșară și apoi își vedură de drumul lor.

Călătorii nostri nu mai erau departe de Pietranera, când la capul unei văgăuni, prin care trebuiau să trecă, ce să vești, deteră de șapte până în opt bărbați înarmați cu puști, unii ședând pe colțuri de piatră alții lungiți pe erbă; unii însă steteau în picere și păreau a pândi. Ei trecură cu caii lor destul de aproape dinaintea acestor bărbați. Colomba îi examinează câțva timp cu ochianul ei, pe care-l scosese din o tașcă de piele cam măricică, cum obicinesc corsicanii a purta pe drum.

— Acestia-s omenii nostri, — exclamă cu față veselă. — Pierruccio a executat bine însărcinarea sa.

»Ce fel de omenii?« întrebă Orso.

— Ciobanii nostri, răspunse ea. Alaltă seară am trimis pe Pierruccio, pentru ca să adune pe acești omenii spre însoțirea ta până la casă; nu se cade să intri fără escortă în Pietranera; ș'apoi trebuie să ști, că Barricini sunt capabili de ori-ce.

»Colombă« dișe Orso cu ton serios, »te-am rugat deja de multe ori, ca să nu-mi mai vorbesci de Barricini, și nici de prepusul tău nemotivat. Nu mă voi face dăr de ris, intrând, cu această cetă de strengari în patria mea, și sunt foarte nemulțămît, -pentru că tu i-ai adunat, fără să mă fi întreat mai întâiu.

— Frate dragă, ai uitat țera ta. Trebuie să te feresc,

dacă o nechipzuélă te aduce in primejdie. Am făcut ceia ce am trebuit să fac. —

In acest moment ciobanii, care îi vedură, alergară la caii lor și veniră in galop dinaintea lor.

Evviva Ors' Antonio! strigă un moșneag țepăn, cu barba albă, care cu totă căldura era imbrobodit in o capuță de postav corsican. — Este leit tată-său numai mai mare și mai tare. Ce pușcă frumoasă. De această pușcă să va vorbi, Ors' Antonio. Evviva Ors' Antonio! repetară ciobanii in cor; am știut bine că in sferșit se va întorce éráș. —

— Ah, Ors' Antonio — dișe un flăcău mare cu fața roșie ca cărămida, ce bucurie ar avea tată-tău, dacă te-ar putea primi aici. Sărmanul om, n'a vrut să mă cređă, acum scie, că am avut dreptate. —

— Bine, — strigă moșnegul, — Guidice nu va perde nimic prin aseptat! —

— Evviva Ors' Antonio! — o duzină de impușcături acompaniară această exclamațiune.

Orso foarte supérat pe acești ómení, care vorbeau toți de odată și care se imbulzau imprejurul său, pentru a-i da mâna, nu putu găsi cuvinte óre-care timp. Apoi făcu o față, ca in acele momente, când era dinaintea companiei sale pentru a infrunta pe soldați.

»Amicii mei« dișe el, »vê multănesc pentru dragostea ce-mí arătați și ce ați păstrat pentru tată-meu, dar cred, că n'am lipsă de sfatul nimenui; sciu, ce am de făcut«.

— Are dreptate. are dreptate! exclamară ciobanii. — Scii că poți să conțezi pe noi. —

»Sciu, și vê multănesc, dar de-o cam dată n'am trebuință de nimen, și nici o primejdiă nu amenință casa mea. Intórceți-vé și mergeți la caprele, vóstre. Sciu drumul la Pietraneră și n'am lipsă de călăuzi«.

— Nu te teme de nimic, Ors' Antonio — dișe moșnegul, astăđi n'ar îndrăzni să se arete. Șórecele se bagă in gaura sa când vine cotoiul. —

»Singur cotoiu, moșneagule«, dișe Orso, »cum te chiamă«.

— Ce, nu mă cunoscí, Ors' Antonio pe mine, care te-am pus d'atâtea ori pe catărul meu ce mușca. Nu cunoscí pe Polo Griffó, pe omul cum se cade, care este cu trup și suflet al celor della Rebbia. Di un singur cuvânt, și această pușcă bătrână, tot așa de bătrână ca și stăpănu-său, nu va tăcea, đeu lui Dumneđeu, Ors' Antonio.

»Bine, bine; dar la dracu, duce-ți-vé și lăsați-mé să-mí urmez calea«.

In fine ciobanii se depărtară și merseră in trapet repede spre sat; dar din timp in timp se opriră pe drum, pentru a vedea, dacă nu este undeva cineva la pindă, și se ținură tot in apropierea lui Orso și a soră-si, pentru ca să le vină in ajutor in cas de lipsă, și bătrénul Griffó dișea către soții săi:

Inteleg, inteleg, nu spune ceia ce voiesce să facă. Este leit și sleit tată-său. Bine, di tu numai că nu ai de gând să faci nimenui nimic. Ai deșus sântei Neagă un jurământ. Bravo! nu dau nici măcar o smochină pentru pielea primarului, peste un an vom putea face un burduf din ea.

Descendentele celor della Rebbia intră in satul său precedat de acești călăreți și trase in lăcașul antecedentilor săi. Rebbianii lipsiți mult timp de capul lor, îi veniseră cu gră-

mada inainte, și locuitorii satului, care se țineau de partida neutrală, steteau pe pragul ușilor, pentru a-l vedea trecând. Barriciniștii erau pitiți după lodurile lor și pindeau prin spițe.

Satul Pietranera este clădit foarte neregulat, ca tóte satele din Corsica; casele care stau după voia întâmplări fără nici o regulă imprejur ocupă vârful unui platou. In mijlocul comunei se ridică un stejar verde, și lingă stejar se vede o pétră scobită in care curge prin o țevă de lemn apa din un izvor invecinat. Acest op de utilitate publică se făcuse de familia Rebbia și de familia Barricini pe spese comune; dar acela s'ar înșela, care ar crede a vedea in acesta un semn de concordiă, care să fi existat intre cele doué némuri. Din contră este un product al pizmuirei lor. Colonelul della Rebbia trimisese odinórá consiliului municipal o sumă mică pentru a participa la inființarea fontănei, auđind advocatul Barricini despre această, se grăbi, a da o asemenea ofrandă, și acestei întreceri de marinimositate are să multănescă Pietranera acuaeductul său. Imprejurul stejarului și al fontănei se intinde un loc liber, care se numesce piața, aici se adun séra cei ce n'au nimic de făcut. Câte o dată se jócă acolo in cărți, și o dată pe an să și danséză acolo. La cele doué mărghini extreme ale pieții se ridică nisce edificii, mai mari in înălțime de cât in lățime, și făcute din granit. Astea sunt cele doué turnuri vrășmașe ale lor Rebbia și ale lor Barricini. Arhitectura lor este egală, înălțimea lor aceeaș; de aici se vede că pizmuirea celor doué familii se ține pe acelaș nivel, ca și averea lor.

Nu va fi réu dacă vom explica aici ce va să dișă un turn. Este un edificiu, in patru cornuri inalt de patruđeci de urme, care in alte țeri s'ar numi pur și simplu un coteț de porumbi; ușa îngustă se ridică ca la vr'o opt urme de la pământ și te urci pe o scară la ea. Dasupra ușii se află o feréstră cu un balcon deschis și dedesupt o gaură in zid, prin care se pot arunca petre oprindu-sé intrarea acelor care nu sunt chieamați a intra. Intre feréstră și între ușă se vedé doué pajuri sculptate in pétră. Una din ele arăta o dată crucea genuesă, dar acum este cu totul crepată, astfel in cât numai un anticuar este in stare de a o recunósce. Pe cea laltă plăcă este sculptată pajura familiei care posedé turnul. Dacă vom mai adăoga pentru a complecta decorațiunea, că se arăt unele urme de glónte intrate in pajure și in prevazele ferestrelor, apoi ni vom putea face o inchipuire despre infățișarea unei reședințe senoriale din evul mediu in Corsica. Am uitat a spune că apartamentele de locuit sunt lipite de turn și că adese-ori au o comunicațiune internă cu el.

Turnul și casa celor dela Rebbia ocupă partea de méđă nópte a pieței de la Pietranera, ér turnul și casa a lor Barricini partea de méđă di. De la turnul despre méđă nópte până la fontână merge promenada celor della Rebbia, ér promenada a lor Barricini este de partea cea laltă.

De la inmorméntarea soției colonelului nu se vedéuse nici o dată un membru al familiei pe promenada celei lalte; asta era rezultatul unei întelegeri facite. Pentru a sé feri de un ocol, Orso voi sé trecă dinaintea casei primarului, dar soră-sa îl provocă să apuce pe o stradă laterală ca să nu mérgă de-a latul pieței.

— De ce să me incomodez, au piața nu este făcută pentru toți? — și așa dete calului pîntenî.

»Inimă vităză,« țise Colomba in sine. »Tată vei fi răsunat.«

Când sosiră in piață, Colomba se puse între casa lui Barricini și între frate-său, și ținti ochii asupra caselor vrășmașilor lor. Observă, că erau baricadate de curînd, și că se făcuseră găuri de țintire.

— Fricoșii! țise Colomba. — Ean veți frate, încep deja a se feri, au făcut baricade, însă trebuie să ăsa o dată.

Aparițiunea lui Orso pe partea de mîdă țî a pieței, provocă in Pietranero o mare mișcare, și se consideră ca o au-

dacitate, ba ca o obrăznicie provocătoare. Pentru cei neutrali, care se adunară sêra la rădăcina stejarului era obiectul multor discusiunii.

»Ce noroc,« se țicea, »că nu s'au întors încă fii lui Barricini, căci nu sunt așa de răbdători de inimă ca avocatul, și n'ar fi permis dușmanului ca să trecă peste terenul lor, fără de a-l pedepsi pentru îndărătnicirea sa.

— Ține minte ce-ți spun eu, vecine, — adause un moșneag; care era prorocul satului. — M'am uitat astăzi la fața Colombei, are ceva in cap. Simțesc praf de pușcă in aer. Peste puțin vom avea carne ieftină in Pietranera.

(Va urma).

Idealul învățătorului român.

„Cu vrednicie se umblați după chemarea cu care sunteți chemați!“ — Efes. c. 4. v. 1.

Încă deodată cu creațiunea acestui univers s'a născut o luptă crâncenă între două elemente, care nu va înceta in veci. Sute de generațiuni au fost martore oculare la această luptă. Sute de generațiuni au luat parte in luptă chiar, ajutând și protegînd cînd de o parte cînd de alta și astfel cînd un element, cînd altul a cîștigat supremația și domnia preste celalalt. Pace între ele nu e nicî o dată, dar nicî un armistițiu măcar. cît de mic, pentru-că amîndouă sunt destul de puternice și bine aprovizionate, ca să pôtă ține in continuu lupta lor de independință, fără a se supune condițiunilor de pace, ce le impune fie-care din ele. Și care sunt ore acele elemente atît de inverșunate și atît de neîmpăcate! — Unul e elementul luminei sêu al științei, ăr celalalt este elementul întunerecului sêu al ignoranței. Cel dintăiu se fortifică pe timp ce merge, dar nicî acesta nu pierde din putere.

Elementul științei este bine întărit într'o fortăreță puternică din care și prin care se pôte opera cu o admirabilă vitejă in contra dușmanului. Acea fortăreță puternică este școla; ăr comandantele cel brav al acestei fortărețe, permițeti-mî espresiunea este învățătorul. Acest dibaciu și puternic comandante mînuiază singur arma contra dușmanului, de al cărui fer ager fiul întunerecului piere, precum piere întunerecul noptii de lumina țilei. ăr armata cea puternică a acestui strategic comandante este tinerimea cea plăpîndă. Acesta este temelie și viitorul națiunii sêu mai bine pedestalului pe care are să se ridice mărețul edificiu al culturii și civilizațiunii viitorului. Ea încă din anii cei mai frageđi să incredințeză învățătorului, pre care el e dator nu numai a o instrua, ci a o și educa și nu numai copii singurateci, ci masse întregi, care cu timpul să formeze națiunea cultă și civilizată. De aceea cu drept cuvînt se pôte țice, că lui și numai lui (învățătorului) au de a multămi națiunile progresul sêu regresul, ce l'au făcut pe calea cătră cultură. E adevărat și aceea, că nu lucră numai el la această operă măreță a națiunilor; o mulțime nenumărată de forțe materiale și spirituale se asociază la această, dar voi să țic, că învățătorul este forța generală, este geniul cel mare care dă și esecută planul operii. Tot numai el ocupă și trebuie să ocupe primul loc in cultură. O sarcină grea este această pe umerul acestui individ.

El trebuie să fie inarmat cu puteri extraordinare, cu puteri gigantice, ca să pôtă rezolvi cu un bun succes problema această grea, ce-i este incredințată lui. De aceea deslegarea cu un bun și adevărat succes a acestei probleme atît de grea, dar tot-de-o dată atît de înaltă și de sublimă, este și trebuie să fie ținta sêu mai bine idealul cel mai înalt, al ori-cărui învățător, ce pretinde a purta acest frumos nume. Acest ideal se realizéză prin aceea, dacă învățătorul pricepe din fundament necesitatea și importanța educațiunii precum și locul ce trebuie să-l ocupe in educațiune, dacă posedă un șir frumos de cele mai înalte și mai sublime calități sêu însușiri personale precum și un număr considerabil de cunoștințe folositoare, care tôte i sunt de neapărată lipsă in împlinirea cu acurateță și devotament a misiunii cei frumoșe și mărețe, la care e chemat de societate.

După aceste premerse fie-mî permis a intra in meritul temei și a vorbi mai in special sêu mai pe larg despre aceste principii și mai precis despre idealul învățătorului român.

I. Necesitatea și importanța educațiunii.

Precum un pom, dacă nu s'ar gunoi bine la rădăcină și nu s'ar îndrepta punînd lîngă el, — încă de cînd e mic, un arac, care să-l țină drept, apoi dacă nu s'ar curățî de ramuri vestede și uscate, de ineste, stricăciouse s. a.; ar cresce strîmb, diformat, ar cuprinde și el un loc, dar n'ar produce nicî un fruct, sêu deși ar produce, fructele acelea n'ar fi de nicî un folos. Togmai așa stă lucrul și cu educațiunea omului. Omul la început este o ființă din cele mai slabe și mai neputincioșe din lume, așa că el in țilele cele dintăi ș'ar termina viața, dacă educatorul nu s'ar îngriji încă de timpuriu, a depărta tôte influințele stricăciouse la care e adese-orî supus, plîntînd și cultivînd apoi succesive in stratul inimii și minții într'un mod natural virtuțile și cunoștințele, care singure numai i-l pot ridica la demnitatea de om; atuncî el s'ar desvolta inclînînd cătră relele sale dispozițiuni și ajungînd apoi la etatea matură, cînd omul are să lucre pentru societate, ar deveni un membru nevrednic și nefolositor in corpul pulsiv al societății. Necesitatea educațiunii dară provine din însași de-

bilitatea omului. Educațiunea îi este necesară spre a-și putea desvota și perfecționa facultățile sale fizice, intelectuale și morale până la acel grad de perfecțiune de care e susceptibil omul ca prin această să-și poată îndeplini la timpul său rola cea mare la care e destinat de providență.

Influența educațiunii asupra omului e de mare însemnătate, și decât am voi să ne convingem mai din destul despre această, atunci n'avem decât să deschidem paginile istoriei începând din timpurile cele mai străvechi și vom afla nesmintit că educațiunea a jucat și joacă rola cea mai înaltă și mai delicată în societate. Un exemplu ne va spune mai chiar. După Xenofon: »Educațiunea face mărirea popoarelor și le menține splendoarea, le previne decăderea și la trebuință le rechemă din uitare.« — Er decât am voi cumva să ne câștigăm o convicțiune și mai firmă despre necesitatea și importanța educațiunii, va fi destul decât ne vom uita cu atențiune în giurul nostru. Unde educațiunea nu prosperază, acolo crimele și viciurile se înmulțesc, așa dar moralitatea scade er știința nu prosperază, și din contră unde se ivesc rațele cele binefăcătoare ale ei, acolo luminează cu știința și încălzește cu morala și în urmă nu lasă alta de cât numai aceea ce numim adevărată cultură. Cultura este efectul educațiunii. O națiune ca și un individ fără educațiune e lipsită de cultură și fără cultură n'are viitor.

II. Locul și chemarea învățătorului în educațiune.

Națiunile constau din familii și familiile constau din indiviți. Educațiunea indivizilor începe din lăgân. De educațiunea lor atât fizică cât și spirituală în anii cei dintâi sunt chemați a se îngriji părinții. Acest period de îngrijire durează însă numai scurt timp. Așa e copilășul de șase ani și părinții îl și încred altei persoane spre instruarea și educarea mai cu îngrijire a lui; îl încred minții și inimii învățătorului; îl dau pe mâna școlii. Astfel devine acum învățătorul al doilea părinte și școlă a doua mamă — Aci petrece el până când ajunge în al treilea period al vieții, adică până la etatea matură, când omul devine liber și apt de a se conduce singur în calea vieții. În etatea această omul e bărbat. Bărbații compun familii și mai multe familii formează o națiune sau un popor, — ca să ne reîntorcem pe cale sintetică. De cultura și perfecționarea individului va atârna dară cultura și perfecționarea națiunii. Etă dară că învățătorul și școlă contribuind la desvoltarea și perfecționarea indivizilor a contribuit la aceea a națiunii întregi.

Aci însă mi permit o observare. Corpul națiunii este un lanț, ale cărui zale, — precum am susținut, le formează indiviții. Decă ca națiunea să fie sănătoasă și bine educată, să cere ca fiecare individ, să fie bine pregătit, din aceeași materie, cu aceeași îngrijire, când voiesce să formeze lanțul; că îndată ce una din zale va fi mai slabă, lanțul se va rupe. De aci consecința: că educațiunea fiecărui individ să fie egală și să se estindă preste întregă masa poporului. Etă un principiu și un ideal din cele mai sublime ale statelor constituționale liberale de aji, dar etă tot de-o dată și nimbul său mai bine secretul existenței lor ca atari.

În timpurile primitive omenimea mult timp a fost împărțită în caste și prin urmare nici educațiunea lor nu era tot

aceeași și nu avea tot același scop. — Astăzi însă — grația creștinismului și principiilor celor salutare ale filosofiei moderne — nu mai există nici excepțiuni de caste nici drepturi de patrie. — Nu mă îndreptați la Rusia, unde există un stat absolutistic, un stat aristocratic, al cărui product este planta cea veninosă, ce se chemă nihilism, că-mi întorc fața cu înfiorare și cu indignațiune, și pe de altă parte nu voiesc să fac politică aci.

Astăzi mai toate națiunile mai înaintate în cultură s'au convins, că indiviții, cari le constituiesc, au tot aceleași facultăți, aceleași tendințe și prin urmare și tot aceleași datorii și drepturi în societate, de aceea s'au și grăbit a înregistra în legislațiunea lor și tot aceeași educațiune. Aci numai talentele și moralitatea au să facă excepțiuni și cari excepțiuni vor fi cu atât mai numeroase, cu cât educațiunea și instrucțiunea s'î vor promulga rațele lor binefăcătoare mai adânc în masa poporului, în aceea masă de unde seculii au cules atâtea talente și geniuri ilustre și pre toți omenii mari, cari au făcut gloria nămului lor. Și cine nu scie că promulgatorul său mai bine apostolul educațiunii și instrucțiunii în popor, în prima liniă este învățătorul! El este cea forță puternică, care împinge pe popor cu atâta siguritate și înțelă cătră cultură. Învățătorul este cărmaciul cel dibaciu, care știe să-l trecă pre popor printre scyla și carybde, printre barierele ignoranței și ale tuturor calamităților de care suferă el! El este legiuitorul și suveranul popoarelor! Spre justificarea acestei aserțiuni împrumut o idee din „Album Macedo-român:« „Știți voi cine poartă în realitate politica cea mare a popoarelor?

— Suveranii!

— Nu! —

— Orații din corpurile legiuitoare.

— Nici acestia!

— Cine dară?

— Învățătorii!

Ei fac cu națiunile ceea ce voiesc. Puternicii dicteză sorțea popoarelor pentru zile și ani, — învățătorii o hotăresc pentru seculi și milenii.« — Învățătorul dară este chemat a sta în fruntea popoarelor, el este zeul Atlante, care ține pe umerul său sorțea lor! Ba învățătorul este gemmea (pătra) cea mai scumpă a națiunilor și talismanul cel mai prețios al popoarelor; răpiți-le acest talisman, și nu mai sunt!

Permiteți-mi a mai adauge aci și frumoșele cuvinte ale lui Ion gură de aur: „Mai escelent decât toți pictorii și sculptorii și de cât toți, care servesc artele frumoșe; este pentru mine acela, care scie cultiva spiritele june,« și în legătură cu acestea și ale Lordului Brougham: »Dominantele noastre este învățătorul, alfabetul său e mai puternic de cât baionetul soldatului.« De aceea principele Bismark a exprimat un adevăr în veci nedisputat, când a diș, că pre Francia la 1870 n'a învins armata prusiană, ci școlile și respective învățătorii cei bravi ai Nemților, ca și Bismark a diș și francezul Jules Simon, că poporul, carele are școlile cele mai bune, e cel dintâi pe lume, au va fi, ș. a. Și decât Englezul, — ca să mai servim c'un exemplu, aji unul dintre popoarele cele mai culte ale lumii a ajuns într'un interval abea de trei pătrare de secul (de la 1830) a posedat o instrucțiune, ce a străbătut până în păturile cele mai de jos ale poporului, cauza a fost învăță-

torii, acei învățători, cari s'au devotat chemării lor nu c'o amóre și c'o stăruință de fer, ci încă c'o pasiune neinvinsă și n'au cruțat nimic pentru a face ca instrucțiunea să devie o realitate pe pământul englez și pre popor a-l ridica la rangul cel dintăiu al popoarelor culte,

Din cele dișe până aci s'a văduț că locul învățătorului in educațiune este cel mai de frunte și că prin implinirea cu acurateță a chemării sale, el face omenimei cele mai mari servii și cele mai importante binefaceri; cu mult mai mari de cât oricare altă chemare a cărei activitate și atențiune este indreptată mai mult séu mai puțin cătră îngrijirea de lucrurile séu de bunurile pământesci. Care chemare póte fi mai frumoasă și mai sublimă in lume, decât nu aceea de a cresce și îngriji via Domnului, care a sădit'o drépta sa! Și ca să póta satisfice acestei chemări divine Mântuitorul le dișe învățătorilor prin rostul Sf. Scripturii: »Așa, să lumineze lumina vóstră inaintea ómenilor, ca vădénd ei faptele vóstre, să mărescă pre tatăl vostru cel din ceriuri,» pentru care le făgăduesce in alt loc, că ca stelele vor străluci intru împărăția lui D-șeu, aceia care invață pre alți. De acea chemarea învățătorului e triplă: el are să pregătésca pre om pentru familie, stat și biserică, pentru că acestea sunt și principiile creștinismului. De și nu putem admite ca tóte acestea să le facă numai învățătorul in școlă fără familie, totuși el trebuie să fie interpretul fidel al educațiunii și instrucțiunii din familie, pre care el are să o întregésca, să o indrepteze și s'o continuă cu neobosită sârguință și acésta o pretinde in sași firea lucrului. Un lucru prea delicat și prea sublim, dar tot de-o dată atât de greu pentru învățători! De la el să cere in cazul acesta să poséda un număr considerabil de virtuți și cunoscințe referitoare la chemarea lui, precum și un caracter firm și pre lângă acésta ca să póta lucra neimpedecat in sfera chemării lui, el trebuie să fie un bărbat de sine stătător, fără a atérna de caprițiile unuia séu ale altuia, pentru că până când învățătorul nu-și va puté esersa in deplină libertate datoriile și obligămintele ce i le impune chemarea sa, până atunci nici educațiunea nici instrucțiunea nu vor putea prospera și nici de la el nu se va putea pretinde atâta, cât ar fi in drept să se pretindă.

III. Insușirile personale ale învățătorului.

Ca să póta cineva efeptui c'un bun succes intr'o sferă óre-care de activitate, ca să póta corespunde pe deplin cu rola cea mare ce o are in lume, mai intăiu de tóte trebuie să-și cunósca chemarea sa din tóte punctele de vedere, — aibă o chemare cât de modestă in societate, dar cu atât mai mult se póte dișe despre acela, care și-a luat asupra-și a porta măréța chemare de a cresce tinerimea, care adese-orí e supusă unui șir considerabil de influințe stricăcióse.

Ca să póta învățătorul lucra cu bun succes la creșterea și instruirea tinerimei, mai intăiu de tóte trebuie să fie el inușit bine educat; căci este un adevér necontestabil, că cea ce n'are cine-va, nu póte da altuia.

Invățătorul adevérat trebuie să intrunésca in persóna sa tóte acele inușiri și calități, care sunt de lipsă să se desvólte in elev. Atât vieța cât și spiritul, care trebuie să domnésca in școlă atérna in mare parte de la demnitatea personală a

invățătorului și respective de la inușirile séu calitățile personale ale lui.

Inușirile de căpetenie, ce trebuie se le aibă un învățător sunt următoarele:

a) Inușiri corporale (fisice).

Invățătorul scólelor publice trebuie să fie bine crescut fisice, sănătos, cu tóte simțirile și facultățile fisice bine deșteptate și perfecționate.

1. Defectuositățile fisice de și in prerogativele spiritului au o minimă valóre, totuș copilor nepricepuți și sburdalnici le dá ocaziune la hatjocuriri și alte neplăceri. O simetrie óre-care in constituțiunea fisică este un lucru plăcut tuturor ómenilor. De acea este o datoriă a fia-cărui învățător să se deprindă și reguleze la o pozițiune frumoasă a capului, a peptului, a brațelor și a întregului corp. După modul de ași mântinea corpul încă se póte fórte bine judeca educațiunea unui învățător in specie, ca și a altui om in genere. La Bruyère dișe: »Nu e nimic orí cât de neinsemnat, de simplu și de imperceptibil, in cari se nu intre manieri, cari se nu-l póta da pe față. Un prost, nici nu intră, nici nu ese; nici nu stă, nici nu se scóla, nici nu tace, nici nu stă in picioare ca un om de spirit.» — De acea e de lipsă ca învățătorul încă de timpuriu să se deprindă la o ținută cuviincióasă a corpului, că nimic nu recomandă mai mult pre un învățător harnic de cât o simplitate afabilă in tóte manierile lui. Apoi odihna și liniscea internă să se védă deliniată in fața lui. O mâncare nu prea luxosă inșe nutritóre are o influință binefăcătoare asupra întregului corp.

2. Fără sănătate durabilă învățătorul nu-și póte implini chemarea sa cum se cuvine. Invățătorul are mai pe fie care di câte 4 séu 5 óre a vorbi tare și curat și tot de o dată cu voioșă și interes, el trebuie pre lângă acea a remănea mai o jumătate de di intr'un cere prea îngust și intr'o atmosferă nu destul de sănătósă. Intr'un astfel de loc spiritul unui om bolnav, se vede indată, că și-a perdut voioșia de mai nainte și nu mai are acel interes ce-l avea până aci in instruirea copilor, il veđi ursus și supărăcios și astfel nepotrivit pentru cariera de învățător. Numai un învățător deplin sănătos póte preda invetăméntul intr'un mod inlesnicios ușor și folositor. De aci urméză pentru fie-care învățător datoria, ca tot ce să ține de păstrarea sănătății: regularitatea și cumpătarea in mâncare și beutură, preumblarea in aer liber inaintea și după școlă, gimnastarea, unele petreceri nevinovate, curagiul, pacea și odihna corpului și a spiritului să se păzésca și urmeze ca nisce legi sante și neprofanate. Tot aci trebuie amintit, ca inima lui să nu fie nici o dată cuibul mâniei, al urei séu al altor patimi urite, care tot de-a una au urmări funeste și detestabile pentru orí-ce om, și cu atât mai mult pentru învățător.

3. In privința simțirilor o vedere ageră și un auđ fin sunt de o insemnătate preponderantă. Un miopiu, ca și un presbiter și un slab de auđ, nu póte fi nici o dată in stare a ținea ordinea și disciplina, care e sciut, sunt sufletul unei scóle bune. Un miopiu séu un presbiter pot întrebuinta ochelari acomodați, dar un orb ca și un surd, nu pot fi nici o dată apți pentru oficiul învățătoresc. Păstrarea și îngrijirea ochilor și a auđului, trebuie să-l preocupe ațesea pre învăță

tor și ori-ce ar vedea a fi vătămător în privința acésta să încungiure la moment.

4. Limba invetătorului trebuie să fie curată și sonoră, ca el să fie ușor auzit și priceput de elevii săi. Să vorbească bine și fără erori, pentru-că elevul în cele mai multe cazuri înveță simțul limbistic mai mult din gura lui de cât din școlă. De aci să vede, că limba este instrumentul cel mai însemnat, cu care invetătorul lucră zilnic în școlă. Cultivarea și nobilitarea limbei trebuie să fie o grijă dintre cele mai mari ale fie-cărui invetător. Mijlocele spre acésta sunt: o vorbire pre-cugetată, ascultarea oratorilor buni, deprinderile stilistice, lectura bună și alésă ș. a. Atât mai însemnat despre însușirile corporale!

5. Curățenia este de cea mai mare însemnătate pentru ținerea sănătății omului. De ea fug tóte bólele, precum fuge sêrăcia de omul lucrător. Curățenia consistă mai cu sémă în îngrijirea ce trebuie să o avem de corp, de haine și de locuință. Ea la cei vechi era considerată ca o jumătate de virtute și ca una din datoriile de prima ordine, ce se cere de la omul cu bună creștere. În ceea ce atinge curățenia corporală țin de prisos a mai indica unele reguli speciale, pentru că presupun că fie-care invetător le scie, fără să amintesc, numai atât, că nici o dată nu va putea să facă c'un bun succes inspecțiunea obicnuită asupra curățeniei copiilor, când el singur nu va fi un perfect model de curățenie din creșterea până în talpe.

În privința hainelor e de observat, că ele să fie acom-

date timpului și temperaturii în care trăiesce invetătorul, precum și stării lui materiale, de care se bucură. Nu va căuta nimenea escelarea în haine luscóse, dar în haine trainice și curate tot de-a-una. Pe urmă buna cuviință cere, ca nici odată să nu ne prezentăm în școlă în hainele, care numai acasă le putem purta. Fie-care invetător trebuie astfel îmbrăcat și ajustat, ca și cum ar aștepta în tot momentul vre-un óspe său vre-un superior al său.

Nu de mai puțină importanță țin a aminti și despre locuința invetătorului, care de asemenea trebuie să fie o iconă vie de perfectă ordine și curățenie. Curățenia și ordinea sunt cele mai prețioase mobile ale unei case.

6. Mersul regulat încă trebuie să-l preocupe adese pre invetător. Mersul invetătorului nu trebuie să aibă nimic de particular, ce ar putea atrage o atențiune criticătoare a privitorului. Mersul póte și e de lipsă chiar să samene cu acela al unui om bine crescut, adecă cu al nobleței și al naturii, doue însușiri de căpetenie, cari tot de-a-una trebuie de-aprópe considerate și urmate.

Atât am cređut mai însemnat a aminti despre însușirile corporale ale invetătorului, să nu țină nimenea de pueril acestea, căci e știut, că vulgul ne-știind gradele de cunoștințe și însușiri spirituale, ce le posede cine-va, e îndalinat mai tot de-a-una a de judeca ca și cei mai mulți fiziognomiști, cele interne după cele esterne și adese-ori nu se înșală; de aceea principiul acesta trebuie urmat și de-aprópe considerat de fie-care invetător.

(Va urma.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

V A R I E T Ă Ţ Î.

Hypolit și Dianora.

— După Alex. Dumas. —

Mergând în Florența, vei observa dinaintea unei biserici mici, numită Biserica St. Marii pe Arno, și aședată pe Via dei Bardi, un scut aședat între doue livre, reprezentând armele poporului florentin, cu acésta devisă enigmatică: »Fucio mi feci;« și decă vei întreba, cine a zidit acésta biserică și ce însemneză acésta inscripțiune, ți se va răspunde că ea s'a zidit de Hypolit de Buondelmonte și ți se va povesti următoarea legendă pentru esplicarea inscripțiunii:

Pe la anul 1225, adecă în epoca, când primele dușmăni dintre Guelfi și Ghibelini dominau în tótă puterea lor, erau în Florența doue familii, care își juraseră o ură de mórte: Buondelmonti și Bardi. Înse adese-ori se întâmplă că în mijlocul urei familiare, ce desparte pe părinți, alunecă un amor secret între copii lor. Píram și Tisbe erau vecini, ei se cunoseau din copilărie. Romeo și Julietta se întâlniră la un bal, și-și jurară, să se iubească pentru tot de-a-una, — să fie unul al celuilalt, seu să móră împreună. — Píram și Tisbe, Romeo și Julietta își ținură cuvântul dat: ei se iubiră în tótă viața, muriră unul cu altul, și încă unul pentru altul.

Hypolit și Dianora se întâlniră într-o dimineață la capela St. Ión. — Junele urmăria pe acésta jună, plină de eleganță aristocratică în mersul ei, de la via Rondinelli; ea intră în capelă, el intră după ea: ea ridică vëlul pentru ca să se boteze cu apă sfințită, Hypolit o vëdu, ea vëdu pe Hypolit; junii își celiră în ochi sentimentul de care fură cuprinși. Doue cuvințe erau de ajuns pentru a schimba, ambele lor nume. Ei

se întâlniră în ziua de 13 Ianuarie, numită în Florența, ziua ertării.

Din acest moment Hypolit nu visa alta, de cât, că vede pe iubita sa; fără incetare trecea pe sub ferestrele ei; unde mergea ea, se afla și el; nu mai avea răbdare de loc, seu trebuia să-i ésa înainte, seu să o aștepte câte doue ore întregi, și tóte acestea adeseori numai pentru un semn, pentru o privire, pentru un cuvânt; căci Dianora era dintr'o familie severă și păzită neincetată.

Într'o di guvernanta Dianorei vëdu ce se petrece între cei doi amanți: ea spuse acésta tatălui junei fete și Dianora primi ordinul de a nu mai éși din casă. Atunci, după speranțe, după visuri de aur, veniră adevăratele dureri ale iubirei. Într'acea Hypolit, până la un timp óre-care nu scia de nenorocirea ei, el cređu că de Dianora îl despărțea vre-o absență momentană seu vre-o indispozițiune morbosă venită pe neașteptate.

El continuă de a merge pe sub ferestrele ei, sperând, că o va întâlni, dar în zadar, el nu o mai potu revedea.

Đilele și nopțile treceau; ziua alergând pe la biserici, nóptea așteptând, ascuns după un zid, momentul în care să se deschidă una dintre ferestrele palatului Bardi: ale acestui lăcaș fără milă. Înse într'o nópte o mână trecu printre lodurile ferestrei. Acésta mână aruncă un bilet care cădu dinaintea picioarelor lui Hypolit. El alergă la o lampă, care lumina înaintea unei madone, și neîndoindu-se nici decum, că acest bilet venia de la Dianora, el îl sărută de mai multe ori; inima sa se bătea așa de tare, ochii i se întunecară astfel, de amăcelă, în cât abia descifră conținutul biletului. În fine celi ur-

mătorele: „Tatăl meu scie, că ne iubim; el m'a oprit de a te mai vedea. Adio pentru tot de-a-una!”

Hypolit credea că trebuie să moră; el se întorse la palatul Bardi și stătu până la ziua sub ferestra Dianorei, crezând că se va deschide încă o dată; însă rămase închis. Să facă ziua și Hypolit trebui să se întorcă a casă

Cinci séu șese nopți, trecură tot în aceeași așteptare urmate de aceleași speranțe deșerte. Hypolit devenia din ce în ce mai trist; abia răspundea la întrebările, ce i se adresau și respingea chiar pe mama sa. În fine el nu mai potu suporta această suferință lungă; poterile i se slăbiră și cădu bolnav.

Să aduseră medicii cei mai buni din Florența, dar nimeni nu potu cunoște cauza suferințelor lui Hypolit. La toate întrebările, ce i se făceau, el răspundea clătănând din cap și surizând trist. Medicii recunoscuseră numai, că el e în prada unor friguri ardețore și că decă nu vor reuși să oprască sporirea lor, în câteva zile el va muri.

Mama sa nu-l părăsea nici un moment, ea avea ochii fixați asupra lui fără încetare și gura întredeschisă, întrebându-l mereu și rugându-l, să-i spună cauza bôlei sale, căci cu fineța de instinct, ce posed femeile, ea vedea bine, cum-că această bolă nu era nici de cum o simplă afecțiune fizică și că el avea o durere morală ore-care în inimă, Hypolit tăcea; însă frigurile se schimbă curând în delir și delirul vorbi. Mama lui Hypolit află totul, ea scia că fiul ei iubea pe Dianora cu acel amor, care aduce mărtea, decă nu aduce fericirea. Ea părăsi cu totul turburată, patul bolnavului. Biata femeie scia că de la tatăl Dianorei nu putea să aștepte nimic; ea cunoscuse acea ură adencă, care despărtea pe cele doue familii; scia acea îndăretnicire neimblândită a partidelor politice. Ea nu cuteza să se adreseze nici chiar cătră bărbatul său; ci alergă la o amică a sa mai de aproape. Această amică, care se numea contesa dei Bardi, locuia într'o casă de țără, o jumătate de mil de la Florența, numită „la villa Monticelli.”

Contesa înțelese totul; femeile adeseori neimblândite în ura lor proprie, au tot de-a-una o parte din inimă deschisă, pentru a plânge amorul, când ved suferințele altora. Ea promise s'ermamei mame desolate că Hypolit și Dianora se vor revedea.

Mama lui Hypolit se întorse la palatul Buondelmonte. Fiul său era culcat pe patul său de durere, ochii îi erau închiși de slăbiciune, gura deschisă din cauza delirului. Medicul era plecat pe patul lui. El nu mai avea nici o speranță, că Hypolit va mai scăpa. Mama surise. După ce eși doctorul, ea își reluă locul ei, se plecă și ea pe patul copilului, după aceea sărutând fruntea lui cea acoperită cu o sudore de ghiață, îi duse cu jumătate vocea:

— „Hypolit, tu vei vedea pe Dianora.”

Junele deschise ochii rătăciți: el privi pe mama sa cu aerul neliniștit al condamnatului, căruia i se anunță grația în momentul, în care pune piciorul pe trepta primă a esafodului, apoi aruncându-și mâinile împrejurul gâtului mamei sale, duse:

— „O mama mea, mama mea! ai grijă de cea ce-mi spui.”

— Eu ți-am spus adevărul, copilul meu; tu iubesci pe Dianora, nu este adevărat?

— Da! mamă, o iubesc!

— Tu te-ai crezut despărțit de ea?

— Vai, sunt.

— Și pentru acesta vrei să mori?

Pe Hypolit îl năbuși un suspin adenc, el strânse pe mama sa în brațe.

— Ei bine! tu nu vei muri, îi duse mama: tu vei revedea pe Dianora, or decă și ea te iubesc, veți putea fi încă fericiți.

Hypolit nu potu să răspundă, el se îneca în lacrimi. Inima sa atât de mult apăsată de durere, părea, că se rupe de contactul cu bucuria, după aceea repetă de mai multe ori cuvintele, ce auzise, fără a se osteni nici o dată, să audă aceste

vorbe dulci, și nutrindu-se cu speranța, ce-i o da mama sa, precum se nutrește flórea vestejită cu vântul răcoros de séră, precum inghite pământul uscat roua dimineții.

În fine ridicându-se de jumătate, privi pe mama sa, ca și cum n'ar putea crede la atâta fericire, o întrebă:

— Și când o voi revedea?

— Când vei fi destul de sănătos, ca să poți merge până la villa Monticelli, răspuse mama sa.

— Oh! mamă, strigă Hypolit, »indată.«

Și se încercă să se ridice, însă acesta era pentru el o sfortare prea mare, și recădu slăbit pe pat. Biata mamă îl rugă cu lacrimi în ochi, până ce deveni răbdător și păru că se liniștesce.

În ziua următoare medicul, care se temea că va găsi pe Hypolit murind, îl află fără friguri. Doctorul nu pricepea nimic, el dicea, că D-șeu a făcut o minune și că numai lui D-șeu trebuia să-i mulțămescă. Mama lui Hypolit mulțami lui D-șeu, căci era o femeie religioasă, însă ea scia bine, de unde vine minunea și cum s'a îndeplinit.

Lui Hypolit îi reveniră forțele incet cu incetul, în ziua următoare el se sculă și trei zile după aceea era destul de sănătos pentru ca să pótă eși.

În acelaș timp se anunța prin oraș o sərbătore mare ce avea să se facă la »villa Monticelli;« toți membrii din familia Bardi, cari erau din aceeași familie cu stăpâna casei, fură invitați acolo; însă se înțelege de sine, că din cauza vre-unei certe supărătoare, nici o familie guelfică nu trebuia să vie la această serată, și cu deosebire nici un Buondelmonte, fiind-că Buondelmontii erau șefii gardei guelfice.

Dianora dei Bardi mai întâiu nu voia să se ducă la această reuniune, căci și ea era slabă și suferindă. Însă Contesa verișóra sa stărui pe lângă ea; promise Dianorei, că i-a rezervat pentru această sərbătore o surprisă, care o va umplea de bucurie și Dianora clătănând din cap pentru aceea în semn de îndoielă, primi. În fine Dianora se prefăcuse la totă întemplantarea, căci decă inima femeii pótă fi tristă, fruntea sa tot de-a-una trebuie să fie frumoasă.

Ea veni așa dar la Villa Monticelli. Sərbătore era strălucită. Toate casele mari gibelinice erau reunite la Villa Monticelli. Dianora căută mult timp să afle surprisa anunțată. În fine neaflându-o, ea întrebă pe verișóra sa, care era așa dar această surprisă, ce era menită ca să-i cauzeze atâta bucurie.

Contesa îi făcu semn s'o urmeze, o conduse prin un coridor lung și în fine o făcu să intre în o odaie, care era aproape de capelă. După aceea ducându-i să aștepte acolo un moment, se închise ușa și se depărtă. În această odaie se aflau doue uși; una care da într'un cabinet mic și alta, care da în capelă. După un moment Dianora auzi un șgomot ușor; ea întorse capul de partea de unde venea șgomotul; ușa cabinetului se deschise și Hypolit apăru pe prag.

Dianora se speria; scóse un țipet și voi să fugă. Însă ușa era închisă cu cheia, și reintorcându-se, ea vedu pe Hypolit în genunchi, așa de palid și de umil, în cât fără voie, ea întinse mâna. Hypolit apucă repede această mână mult iubită, o strinse de inima sa și o sărută de mi de ori. După aceea tinerii murmurară jurăminte de amor infinite și în fine, fără de a mai scii ce fac, cădură unul în brațele celui-lalt. În acest moment, ușa capelei se deschide, un capelan intră din întemplantare acolo, pentru ca să pună cheile tabernacului. Cei doi tineri, cari nu se așteptau la această aparițiune, vădură în preot un trimis al cerului și cădură amândoi în genunchi.

Capela era acolo; capelanul îi surprinse unul în brațele altuia: omul lui D-șeu cunoscuse ura, ce separa pe cele doue familii; el credea, că acesta e un mijloc de împăcare, ce D-șeu întindea părinților prin mâna fiilor; și când îl rugară să i unescă, el nu potu refusa. Însă cei junți promisera de a nu descoperi numele lor de cât numai la cea din urmă estremeitate:

ura între Buondelmonti și Bardi era așa de inflăcărată în cât bietul capelan putea să plătească condescendența sa prin vr'o lovitură de pumnal. Prin urmare totă lumea trebuia să rămână în nesciința căsătorii, nici chiar mama lui Hypolit, nici chiar verișora Dianorei. Această o jurară pe evanghelie. După ce cei doi tineri fură uniți, preotul dispăru.

Atunci cei doi însurăței hotărâră să se vadă în fiecare noapte. Casa în care locuia Dianora era situată în una din stradele cele mai izolate și mai deșerte ale Florenței; camera sa dedea în această stradă: ea va atârna un fir de mătase de ferestra sa; Hypolit va lega de această o scară de sfără; Dianora va lega această scară de ferestră, și prin mijlocul acesta, soțul va ajunge la soția sa.

Aceste dispozițiuni erau luate deja, când se reintorse Contesa; Hypolit auzise pașii în galerie cari se apropiau, el intră în cabinetul său. Contesa află prin urmare pe Dianora singură, dar nu o întrebă, decât a văzut pe Hypolit. Dianora se roși, și aruncându-se în brațele ei murmură cuvintele: „Îți mulțămesc, îți mulțămesc!” După aceea ea se întorse în bal, tremurând de frică și tot deodată plină de bucurie.

A doua noapte fu noaptea de nuntă a lui Hypolit. În dimineața următoare el își cumpără o scară de sfără cu care voia să se urce în paradisul său. Apoi odată ce inseră, el aștepta cu o mare neliniște să bată 11 ore, ora hotărâtă la care Dianora trebuia să deschidă ferestra sa.

Hypolit traversează Ponte-Vechio și ajunsese la Via dei Bardi. Strada era întunecată și deșertă, nici o mișcare nu se auzia, afară de șgomotul cel lin al pașilor lui. Jumele ajunsese sub ferestră, și cu toate că ajunsese înainte de timpul fixat, Dianora îl aștepta; firul de mătase se cobori tremurând și astfel trădând agitațiunea aceleia, care îl ținea. Hypolit legă scara de el, Dianora legă sfără de ferestră. Inse abia puse Hypolit piciorul pe scară când apărură o patrolă. Această vădând un om, care se pregătea să se sue pe scară la ferestră, strigă:

— Cine-i acolo?

Hypolit sări jos, apucă repede scara și o luă la fugă spre Ponte-Vechio. Dar din nenorocire el întâlni o altă patrolă în mijlocul drumului, care îl sili să se întorcă îndărapt, el se ascunse sub o arcadă a palatului Bardi, dar patrulele aflându-l, îl arestară. Florența pe timpul Medicilor era coruptă și într-o stare deplorabilă, dar avea o administrațiune severă, se afla într-o stare asemenea Romei pe timpul Lucreții și Corneliu. Hypolit fu condus la podesta. Acolo fu întrebat, că ce făcea prin oraș la oră așa de înaintată din noapte și pentru ce a voit să se sue cu scara aceea în palatul Bardi. Hypolit răspunse că în palatul Bardi se afla o bucată din crucea sfântă, dată acestei case de către imperatul Carol cel Mare, fiindcă prin această familia Bardi de multe ori are superioritate asupra familiei Buondelmonte, de aceea a voit să fure acest paladiu.

— Așa dar ai vrut să intri în palat pentru ca să furi? îl întrebă podesta.

— Da, răspunse Hypolit.

— Dar e cu neputință, dișe podesta.

— Ba e foarte adevărat răspunse Hypolit.

— Dar știi la ce te espui prin această?

— Da dișe Hypolit, surizând trist, în Florența furtul se pedepsește cu moarte.

— Și rămâi în hotărârea ce ai luat?

— Da!

— Conduceți pe prizonier, dișe podesta. Și gardiștii, care prinseseră pe Hypolit, îl conduseră în prinsore.

Judecata lui Hypolit se termină în curând, spre mirarea orașului întreg. Nimeni nu putea crede, cum că acest june nobil și bun, despre care ficeau avea părerea cea mai bună, să facă deodată o faptă, care i pătéază onorea. Inse când Hypolit declară în fața tuturor ceea ce spusese lui podesta, adevărat, cum că el a voit să se introducă în palatul Bardi pentru

ca să fure acea bucată din crucea sfântă, trebui să credă orî și cine.

Nu de mult timp se întâmplase în Roma tot o asemenea faptă; o femeie din un sentiment stricat de credință, furase minunatul Bambino din biserica Ana-Coli. Dorința de a asigura familiei sale biruință, îi putea servi lui Hypolit de cauză binecuvântată pentru încercarea sa, și cu deosebire în acest timp de ură grozavă. Astfel în Florența începu a se crede, cumcă Hypolit de Buondelmonte voise în adevăr să comită un furt. Și fiindcă el, la toate întrebările, ce i se puneau din partea judecătorilor, tot deuna dedea acelaș răspuns și în loc de a nega, afirma ca și altă dată, în curând fu condamnat la moarte.

Deși totă lumea cunoscea deciziunea legii, senzațiunea era mare. Unii sperau, că juiii vor grația pe acusat. Juiii în adevăr steteră la indoială un timp ore care, dar în fine după afirmațiunile prizonierului, ei trebuiră să-l condamne la moarte, căci altfel în viitor, cum trebuiau să purcedă d. e. cu un hot adevărat?

Unii credeau, cumcă va mărturisi preotului, care trebuia să-l prepare de moarte; inse el nu-i descoperi nimic, de cât aceea ce spusese mai înainte judecătorilor.

Mama sa ceruse să-l vadă; biata femeie spusese în gura mare, cumcă fiul ei nu e vinovat, și că, decât-l va revedea, ea va sci să scoală secretul din inima lui. Inse Hypolit nu voi să vedă pe mama sa și-i răspunse că se vor revedea în cer.

Hypolit ceru numai un singur lucru de la autoritate, adevărat: în loc de a fi spândurat, să i se taie capul, și autoritatea acordă condamnatului acest ultim favor.

Sera la 10 ore i se aduse lui Hypolit știrea fatală, cumcă a doua zi va fi executat. El mulțami aprodului, care îi aduse știrea; și fiindcă îndăraptul aprodului mai era un om mai mare și îmbrăcat jumătate în roșu, jumătate în negru, de aceea Hypolit întrebă, că cine e acel om? I se răspunse, că acela e călăul. Atunci el luă un lanț de aur, pe care-l purta la gât, și i-l dete călăului, mulțamindu-i, că prin aceea, că i va tăia capul, îl va scăpa de infamie. După aceea își făcu rugăciunea și adormi.

A doua zi, după ce se deșteptă, chemă Hypolit pe temnicer și-l rugă să mergă la podesta, pentru ca să-i ceră o grație, adevărat: »ca conductul funebru să trecă pe dinaintea casei Bardi. El ceruse această sub pretextul, cumcă voiesce, ca în ultimul moment al vieții sale să ierte pe inamicii săi și să primescă iertarea lor. Inse adevărata cauză a cereri sale era, că voia să vedă pe Dianora încă o dată înainte de a muri.

Hypolit obținu permisiunea, de a trece pe dinaintea casei Bardi.

La 7 ore de dimineață cortegiul se puse în mișcare. Toate stradele, pe unde trebuia să trecă condamnatul, erau pline de oameni: locul, unde era ridicat eșafodul asemenea. Celelalte suburbii ale Florenței păreau pustii.

Cortegiul traversează Ponte-Vechio, care era așa de încărcat de lume, în cât era aproape să se rupă, după aceea se îndreptă spre via de Bardi. Înainte mergeau gardiștii, cari deschideau drumul, după aceea venia călăul cu sabia golă pe umeri, apoi Hypolit, îmbrăcat în negru cu capul gol și cu gâtul descoperit: el mergea încet și linișcit și din când în când întorcându-se pentru a adresa câte un cuvânt duhovnicului său. După Hypolit veniau alți servitori, cari duceau un șieriu în care trebuia să pună corpul lui după execuțiune.

Trei membrii din familia Bardi steteau înaintea palatului pentru a primi ertare de la Buondelmonte și pentru a-l ierta și ei la rândul lor. Dianora, îmbrăcată în negru ca o văduvă sta între tatăl și mama sa. Când condamnatul se aropiă, toți Bardi înghenunehiară. Dianora rămase singură în picioare nemșcată și palidă ca o statuă.

După ce ajunsese lângă palat, Hypolit se opri și cu o voce dulce și liniștită dișe o rugăciune, apoi dișe »Tatăl nostru» până la: »și ne ertă nouă greșelele noastre, precum ertăm și

noi greșilor noștri» Bardii răspuseră: „Amin» și se ridicară. Atunci Buondelmonte inghenunchiă și el, la rândul său. Inse în acel moment Dianora părăsi pe tatăl și pe mama sa și merse să inghenunche și ea lângă Buondelmonte.

— „Ce faci copila mea?» strigară în același timp tatăl și mama Dianorei.

— »Aștept ertarea voastră», duse tinera fată.

— »Și ce avem a 'ți erta?» întrebă părinții

— „Acea, ca mi-am luat un soț din familia inamicilor noștri — Buondelmonte este soțul meu!»

Toți asistenții scoseră un strigăt de mirare

— „Da!» continuă Dianora mai tare; da, și toți câți sunt aici se scie, cumcă Hypolit n'a comis altă crimă, de cât aceea, la care i-am fost eu complice.

Când a fost el surprins suindu-se la mine, la ferestra mea, acesta o proiectase în înțelegere cu mine.

El venea la soția sa, eu așteptam pe soțul meu, acum decât suntem vinovați, omoriți-ne împreună, decât suntem nevinovați grațiați-ne pe amândoi.

Faptul se esplică indată: Hypolit voise mai bucuros să se însărcineze cu o crimă rușinosă și se móră pe eșafod, de cât se compromită pe Dianora.

Dece mil de voci strigară indată »grația«. Mulțimea alergă câtră cei doi junii, risipi pe soldați, alungă pe călău, sfărîmă sieriul: dupa aceea luând, pe Hypolit și pe Dianora în brațe, îi duse în triumf la podesta, unde biata mamă cerea încă grație pentru fiul ei.

Nu mai e necesitate să spun, cum că sentința fu revocată indată. Autoritatea trimise numai de cât doi membri de ai săi la Bardii și la Buondelmonti, pentru ai ruga în numele republicei să se impace și să consimtă la fericirea celor doi junii în semn de împăcare. Cât de neimpăcați inimicii fuseră Buondelmontii și Bardii, ei nu putură refusa acesta republicei, care îi ruga, pe câtă vreme avea dreptul să le poruncască. Astfel se stinse, cel puțin pentru un timp, ura care despărția pe cele două familii.

In memoria acestui eveniment Hypolit de Buondelmonte zidi mica biserică a sfintei Maria pe Arno. G. Muntén.

(Carmen Sylva). In mai multe rânduri ne-am ocupat de augusta persoană, pe care o cunoșcem acum cu toții cine este, chiar și când se pitesce sub acest nume poetic. Dar fiind-că am vorbit de ea, pe când foia noastră nu era ilustrată, n'am potut să presintăm lectorilor portretul, pe care l reproducem în acest număr pe pagina 355. Este un portret foarte nimerit, mai nimerit de cât cea mai mare parte din acele ce se văd reproduce prin alte părți.

(Ilustrațiunea) noastră de pe paginile 362 și 363 reprezintă un transport de nihiști la Siberia, în momentul când trec pe un pod mobil peste un braț al râului Wolga. Schița este desemnată de un martor ocular.

(Prelegeri literare). După cum aflăm unii dintre tinerii profesori de la gimnasiul nostru brașovean, urmând invitațiunei unei dómne din societatea noastră a început a ține în salonul acestei dómne prelegeri literare, la care a participat un număr restrins dar ales de dame, domnișore și bărbați. Făcându-ne întreprerul publicului, rugăm pe cei interesați, a dispune, ca aceste prelegeri să se continueze, decât se pôte, în un local public, pentru ca să participe doritorii, mai negenați la dênsele. Tot odată suntem cu plăcere gata a ne face organul acestei întreprinderi nobile.

(Societatea pentru înfrumșetarea Brașovului). Comitetul acestei societăți a decis, ca să aranjeze în beneficiul fondurilor ei o reprezentațiune teatrală, cu câte o piesă română, germână și maghiară.

Acestă serată va fi foarte interesantă și ne va da ocaziune a asista la o frumoasă emulațiune în interesul iubitelui nostru oraș de nascere. Nu ne îndoinm, cumcă participanții români vor fi încununați respective încununate cu laurii binemeritați. Vom aduce aménunte la timpul său.

(Balul reuniunii femeilor române din Brașov). Acest bal renunit odimóră pentru splendórea sa, de vro căți-va ani s'a înlocuit prin niște petreceri mai puțin pretentioase. Estimp comitetul numitei reuniuni a decis a aranja éras un bal, la care, cele mai multe dintre damele societății noastre brașovene, și-a dat cuvântul de a merge în costum național, fără de a se eschide alte toalete. Credem a exprima dorința generală, decât ni permitem a recomanda damelor noastre o modestie cât se pôte de mare în alegerea toaletelor, care cu toate astea pot și vor fi foarte plăcute și frumoase, de ore ce nu ne îndoinm de gustul damelor noastre, care și cu puțin, sciu face minuni.

(Colaboratori). Ni s'a ficut promisiunea din partea mai multor profesori de aici și de câtră scriitorii recunoscuți, că vor sprijini foia noastră

cu articole originale, ceia ce va contribui mult la ridicarea ei. — Rugăm tot o dată pe onorații noștri cetitori a ni exprima părerea D-lor despre cuprinsul fóiei noastre, căci numai astfel vom fi în stare a ne conforma gustului maiórităței D-lor. Nu cerem reflexiuni asupra ortografiei, nici asupra unor pretinse erori gramaticale, fiind că nici ortografia nici gramatica noastră nu este încă cu desăvêșire fixată, de unde urméză, că nu se pot evita erori de acestă natură, într'un jurnal, care nici de cum n'are pretensiunea de a fi un organ științific. Onorații noștri cetitori vor bine voi dar a ne comunica, decât le place cuprinsul în general, și care dintre articole în special. Vom deschide o rubrică anume în foia noastră, unde vom publica observările, criticile etc. ce ni vor incurge din partea publicului.

(Societatea academică „România Jună“ din Viena) în ședința sa din 13 Decembrie st. n. a. c. s'a constituit de nou, alegându-și comitetul pre anul administrativ 1882/3 în următorul mod: Președinte: Stud. med. I. T. Mera; vice-președinte: cand. philos. Septimiu S. Albini; secretari: stud. techn. Barbu C. Tapirdea și stud. med. Alesandru Pop'a; cassar: stud. techn. Iuliu Moisilu; controlor: stud. med. Gavril Dobreanu; bibliotecar: Aurel Grigorovicu stud. med. și econom: stud. med. Ales. Tuducescu.

In comisiunea literară s'au ales următorii: Stud. med. Greg. Onciul stud. med. Ales. Popu, stud. philos. Vas. Goldisiu, stud. techn. Aur. Cupisia și stud. silv. Sim. Popu; ér in comisiunea revêdătoare stud. med. M. Vișinevski, stud. med. Pompeiu Germanu și stud. techn. Corneliu Roman.

Vê rogăm D-le Redactor să binevoii a lua notițe despre acesta în prețuita-Vê fóie ce redactați. Primiți în fine asigurarea deosebitei noastre stime și considerațiunii, ce vă păstrăm.

Viena, 18 Dec. st. n. 1882.

I. T. Mera, president. Pentru comitet: Ales. Pop'a, secretar.

Găcitură de șah

de Stefan Calian.

c'o	e	ță,	să	cest	mult	ros	sór
ri	mor.	i	tern,	N'a	o	pă	a
'n	Și	eu	mă,	ră!	p'a	te	ti
ca	gu	Că	ni	Dar,	un	ma	mênt
mor.	i	it,	Am	ni	Tu	de	fa
vo	a	d'al	ță,	mă	vênt.	A	ți
đe	a	cre	Tu	ris	i	tal	fé
đut	ai	mea	meu	cu	ră	ai	ta

Deslegarea se pôte face după săritura calului.

Terminul de deslegare în Nr. 17.

Deslegarea găciturii din Nr. 15.

Gură — Ură.

Bine au deslegat-o numai D-nii S. Theodor și Ioan A. Neagoe, Brașov; cel puțin nu ni-a sosit de la alt nimeni nici o deslegare, dovadă cumcă cetitorii noștri nu se interesază de asemenea găcitură.

Poșta Re-dacțiunei.

Primi abonamente ori când, deci rugăm pe acei dintre sprijinitorii literaturii noastre, care sunt deprinși a face abonamentele D-lor cu începutul anului, să nu trecă cu vederea foia noastră, care din ce merge se desvóltă tot mai mult.

Reclamațiunile pentru expediarea fóiei s'au luat tóte în considerațiune trimítendu-se la cei îndreptățiți numeri reclamați. Un singur abonat nu primise din trecere de vedere jurnalul, care va bine voi a ne scusa, la cei lalți n'a fost vina noastră, ci a poștei, s'eu a unor nelămuriri, când cu ocaziunea prenumărării.

Sfintele sărbători intru multă fericire ani, ér când vor veni în ziua ajunului copil să incline de „moș ajun“ aduceți-vé aminte și de noi, care ni permitem a vă întreba, ca și colindătorii de prin părțile noastre simți dai, ori nu-mi dai?.....